КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

ШОАТТА, 2 август, 1969 шу. № 92 (4729). Мах 2-кап.

СЕРДАЛО («Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕКХ

ДЕПУТАТИЙ ГРУППА — СОВЕТА ЧIОАГIАЛЕ

Берриге советски халкъ санна, дегаш айдина лакъболх В. И. Ленин ваь 100 шу дуьзча денна Нохч-ГIалгIайчен къахьегамхой. Цар толамца кхочашду сийлахьча юбилейна сийна тIаьйца социалистически декхараш, бьччан васкеташца баха а къахьега а Iомалу.

Яьржача социалистически яхье Iалаьмате доккхий декхараш хьалханка латт хIана моттигерча Советашта а. В. И. Ленина хьехамашна хьалхе а леллеш, Советаш декхарийла я юбилейни декхараш ханал хьалха кхочашде къахьегамхой оарцагIбаха, хIаьта ишта маха юкъе бу шоай болх масее багIорахьара цIенхаштта тоабе. КПСС ХХIII съездо къаьстта лакхбаьб Советий доархIам, ховдам боллаш белгалдаьхад царна хьалхашка латта декхараш.

Моттигерча Советаш укх тIехьарча хана дикка тоабьб шоай болх, юкъе кхийлай керда формаш. Дукха ха яц Советашка депутатски группаш вIашагIъехна йолаь а. Цхьабакъда къаьста гуш да уж чIоагIа пайдане йолга. Цар дика тIо ду моттигерча Советашта хьалхашка латта декхараш диаза кхоачашде, харжархой хьашташ кIоаргагIа довза, цар наказаш кхоачашде.

Харжархоштa дика йовзаш я Нохч-ГIалгIай химически заводера А. С. Нестерова кулгалдеш йола депутатски группа. Кхетамца вIаштIехьбаьккхаб цо ший болх. Ялх депутат чуноагIача цу группа ший болх бу хьалхагIа оттальча планах. Дукхаза дешаш чулоацаш я балха план. ХIара депутата дийза кхоачашду шийна тIаьллаь декхар. Белгалдаьча теноашка тIайбу харжархой, цар хьашташ кхоачашдара мероприятеш вIаштIехьйоах. Группа заседанейча каст-каста дувца уттаду производства культура лакхьяра. Харжархой наказаш кхоачашдара дешаш. Депутаташа хьинаре къахьег юбилейни декхараш кхоачашде къахьегамхой оарцагIбоахаш.

Грозненски районерча Гикало цIерагIча поселкови Совете болх беш я я депутатски группа. Царех цаI вIашагIъеллай лаьрххIа ялат чуэцача балха. Цунна керте латт дикагIвола комбайнер Х. Ошаханов. Группа заседанешка дувца оттаду сиха къоастаде дешаш дола дош. ХIара депутата хьалхашка оттадаьд ходдам болаш дола декхар. Группа членаша тIагIертта къовсам лоаттабу ялат чуэцача шийслучи кхьачамбоацарашца, ялат лораду, механизаторий хьашташ диаза кхоачашдара мех эшар Iалашду, цахаллаш белгалдоах къахьегам шийеа вIаштIехьбаккхара дешаш.

Цу тайппара шоай болх вIаштIехьбаьккха йола депутатски группаш дукха а я вай республикe. Цар гIо ду моттигерча Советий решенеш кхоачашъяра, шьха хьашташ кхоачашдеш йолча предприятеш, учреждений болх тоабара. Цхьабакъда, белгалдаккха деза цхьайолча моттигашка депутатски группай болх эсала латтийза. Цхьайолча моттигерча Советашта лертIа йоаххе яц депутатски группаш вIашагIйохкара, цар балха дешна кулгалдара. Цхьацпанахьа формально вIашагIъехка я депутатски группаш. Цу хьакъехьара масалаш долладе йиш я Наьсарен районера, Сунженски районерча Первомайски ялача, Мужечарча, Оалкамарча Советашкара. Ведана районерга, ишта кхычахьара. Цу тайпара хьал яхы хIахо ла мегаргдац. Шенхаштта тоабе беза депутатски группай болх. Моттигерча Советий чIоагIале и депутатски группаш. Болх кхетамца вIаштIехьбаьккхача дукха дика хIамаш карагIдувл царна. Депутатски группаш вIашагIйохкача хана этара хьалха терказле деза хоржама округий хьашташ. ХIаьта группана чувоагIача депутата тела зоданеш а хила еза парга хьежжа. Депутатски группаша берригa шоай болх тIоберзабе беза моттигерча Советий решенеш кхоачашъяро, харжархой наказаш кхоачашдергдола мероприятеш вIаштIехьъяхар. Депутатски группаш ишта декхарийла я пайха хьашташ кхоачашдеш йолча предприятеш, учреждений болх тоабара дешаш каст-каста шоай заседанешка дувца уттаде, хIаьта уж ишта кхоачашду хьежа. Кхетамца вIаштIехьдаккха деза харжархой тIанйбэра гIулакх а.

ДоархIаме да депутатски группай балха план оттаеча хана кхоачашде деза керттера дешаш белгалдахар. Цар планаш уттае еза исполкоммий массазарча комиссеш балха планашка хьежжа. Къаьста теркалде дезаш да цхьа гIулакх. Совета решенеш кхоачашъяра тIаьхьожам лоаттабеча хана депутатски группаш дагагIоагIам хила еза, уж функцеш кхоачашъеш моттигерча Советий массазара комиссеш йоага. Цар балха дублировани е йиш яц. Цу дукха моттигерча Советий исполкомаш декхарийла я цар балха планаш вIаши юза.

Къаьстта доархIаме декхараш хьалхашка латт хIана юрта Советашкарча депутатски группашта. Цар берригa балх тIаберзабьа тила беза сихен доа ца деши ялат чуэцара, механизаторий хьашташ дикка кхоачашдара.

Депутатски группай ферине хила деза В. И. Ленина юбилея сийна яьржача яхье дерригa дешаш.

Даим йоаххо е еза дикагIча депутатски группай опыт Iоаяра, из шерра йоаржаяра.

Депутатски группай болх боккха доархIам болаш ба. Цу дукхьа денна терко е еза на тоабара.

«Грозпромстрой» № 4 йолча гIишлон - монтажни управлене каменщик я Симонова Евдокия. ХIана машиннехьа сортировочни почтамт хьалъеш я из шей новкъостаца цхьача. Балха дикан лехке е йолаш хIара денна цаI ах норма кхоачашъю Симоновас.

Дукхача хана дена хьинаре къахьегаш йоага каменщика сурт управлене сийлахьи Доска тIа хьалтехад.

СУРТА ТIА (аьлхарча плане): каменщица Е. Симонова.

В. Дзасеа сурт.

В. С. АВЕТИСОВНА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЗАСЛУЖЕННИ ЛОР ЯХА СИЙЛАХЬА ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Халкъа унахцIено лорарра даькъе дика хIамаш карагIдаларах Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Заслуженни лор яха сийлахьа цIи лойла Аветисов Валентин Степановича — Къилбаседа-Кавказски машиннаькъа Грозненски отделене Грозерча станце отделенчески больница керттерча лора.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председателя заместитель М. МАМАЕВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретара меттел Т. ЭСЕНБАЕВА.

гор. Грозный, 1969 шера 31 июль.

СОВГIАТАШ ДАЬКЪАЛА ХИЛДА ШУН, МАШИННАЬКЪАХОЙ

А. Е. Завгородниа Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота яларах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Машиннаькъа транспорте дукхача шерашка беркате болх баьрах а вайна дийлаль дена кхоэзаьа цу дизарча дуьззалеша а Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла Завгороднай Афанасий Ефимовича — Къилбаседа-Кавказски машиннаькъа Грозненски отделене Грозерча станце начальника.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председателя заместитель М. МАМАЕВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретара меттел Т. ЭСЕНБАЕВА.

гор. Грозный. 1969 шера 31 июль

С. Х. Кештоиа Нохч-ГIалгIай АССР Iилман техникан Заслуженни деятель яха сийлахьа цIи яларах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Iилма, техника дегIаххувлача доккхий хIамаш карагIдаларах республика машиннаькъа транспорта болх тоабара новкъостал деш йола керда технологически процессаш производстване юкъейхьарах Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Iилман техникан Заслуженни деятель яха сийлахьа цIи лойла Кештов Суфьян Хемидовича — Къилбаседа-Кавказски машиннаькъа Грозненски отделене движенеи пассажирски балхеи отдела начальника заместителя.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председателя заместитель М. МАМАЕВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретара меттел Т. ЭСЕНБАЕВА.

гор. Грозный, 1969 шера 31 июль.

Къилбаседа-Кавказски машиннаькъа Грозненски отделене болхлоелта Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота яларах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА

УКАЗ

Къахьегаме толамаш даларах а Ерригсоюзни машиннаькъалой ди дездарча дуьззалеша а Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла:

Алжиев Таймасхан Нажмудиновича — Къилбаседа-Кавказски машиннаькъа Грозненски отделене Гудермесерча станце локомотивни депо мастера.

Борискин Николай Панфиловича Къилбаседа-Кавказски машиннаькъа Грозненски отделене Гудермесерча станце вагонни депо вагонашка хьожача воккхагIволча болхлочоа.

Исаев Хьусейна — Къилбаседа-Кавказски машиннаькъа Грозненски отделене Грозненски вагонни депо мастерии юлчоа.

Ковалева Елена Владимировна — Къилбаседа-Кавказски машиннаькъа Грозненски отделене Грознерча станце диспетчера.

Умаров Султан-Гири Умаровича — Къилбаседа-Кавказски машиннаькъа Грозненски отделене Грозненски вагонни листанове воккхагIволча монтера.

Шноргунов Александр Никифоровича — Къилбаседа-Кавказски машиннаькъа Грозненски отделене Грозненски локомотивни депо [illegible] машиниста.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председателя заместитель М. МАМАЕВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретара меттел Т. ЭСЕНБАЕВА.

гор. Грозный, 1969 шера 31 июль.

РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА СЕССИ

КЕРТТЕРДАР — САГА ЙОАККХО ЯР

30-ча июле Йоаккхача Кремлевски дворене болх дIахо бир ворхIлагIа хоржача РСФСР Лакхехьарча Совета пхоалгIача сесса.

Сесса балха юкъе дакъа лаьцар вIашагIлахийттарама беламе тIайцача новкъостий Г. И. Воронова, А. Я. Пельше, Д. С. Полянске, М. А. Суслова, Ю. В. Андропова, Д. Ф. Устинова, К. Ф. Катушева, Ф. Д. Кулакова, Б. Н. Пономарева, М. С. Соломенцева.

Заседания дIайолаелар «РСФСР городий, боахлой посёлкий, юрташка вех баха пункташ тоаярех уж Iалаш кийчъярех даьхьерча советский болхамий органий декхарий хьакъехьа» РСФСР Министрий Совета Председателя заместителя В. А. Демченкос доклад юцаргара.

Кузбассе воккхагIволча шахтерех цхьаннe — Новокузнецка къахьегама сийленах 300 эзар саг вахача цу города къахьегамхой гIулакхеа йоаккховахья дийцар ше къамаьл деш КПСС Новокузнецка горкома хьалхарча секретара депутата Б. Н. Окушкос.

Пермски области Куйтурски района Ленина цIерагIча колхоза председателя депутата И. П. Култышева хоам бир, укх тIехьарча кхаь шера артела ахчан доходаш 1,3-зза дуккагIа хиная хиларах.

Заседане къамаьл дир КПСС ЦК Политбюро члена Российски Федераце Министрий Совета Председателя депутата Г. И. Воронова. Цо белгалдаьккхар, Лакхехьарча Совета сесси хьажийта дьнна РСФСР правительства тIадена дош боккха политически доархIам болаш хилар, хIана аьнча цу тIа хьехадераш хIара советски сага денна оашоа дола хIамаш да. Из-м законагIа ишта хила доагIаш, — аьд, хIана аьнча городаши юрташи тоаяр — къахьегамхой вахара материальни культурно-бытовойи боарам лакхбара партеи правительстваи чакхйоахача мероприятей доархIаме дакъа.

Г. И. Воронова дагайоахийтар, Российски Федераце городашкеи городий хахчаерча поселкашкеи чуIеча цIеной фонд революци йоалача хана хиначунца шийсьзне 7,6-зза йоккхагIа хиная хилар. Аллеа укх пятилетка кхаь шера 102 миллион квадратни метр йоккхагIа хиний из, хIаьта из хул 1913 шерарча пачхалхьа Россе чуIеча цIеной ерригa фонд миссал хIана хилан аьнна. СССР-е массаза а йиш коммунальни оборудовани а йолаш хьалду чуIе цIеноаш. Масала, водопровод, канализаци, центральни отоплени чуйилла чуIеча цIеной фонд 1961 шерашца [illegible] хIана хиннев аьнна йоккхагIа хиний.

Сихдаь чуIе цIеноаш хьалдеш латт иштта потошка а. 1966—1968 шерашка цигa хьалдаьд, ерригa а дIахаьртIача 50 миллион совгIа квадратни метр чуIе моттиг йола цIеноаш. Дийна тоаеш, латт юрташкара вах баха пункташ.

ДIахо а мехка чуIе цIеноаш ца тоаьлга сихагIа дIадаккхар духьа лакхача темпашца хьалйайтаргда чуIе цIеноаш партей правительства.

Ерригача Советий депутатий декхар да, аьлар Г. И. Воронова, чуIе цIеноаш хьалдарех моттигаш тоаярех лаькъеро дика опыт шерра йоаржаяр. городашкарех юрташкарех быт тоаяра балха дукха къахьегамхой юкъеоар. Цунна дуьззадения чIоагIа хьалаяда йоагIаш я В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна шоай городашта тоаяра хьадда декхараш тIаьйцарех. Ярославле къахьегамхой инициатива.

Шоаш къамаьлаш деш, белгалдаьккхар РСФСР Министрий Совета Председателя, цхьайолча союзни республиканский министерстваши ведомстваши, хIаьта ишта моттигерча Советий а гIулакхашта кратка йир депутаташа бахача вахх коммунальни культурно-бытовойи гIулакхаш дарах лаьца. Шоашта ялча критикех цу организацеш кулгалхоша йоагIаш йола вывод еснхиларга доглоакаш хургда аьд. ХIаьта депутаташа шоаш къамаьлаш деча хана уггаргдаьча дешехьа тийнача предложенеш аьлла аьнча. РСФСР Министрий Совета йоагIаш йола министерстваши ведомстваши царга лаьрххIа хьежарг а я, дахаша даргдоаца гIулакхаш чакх а доахаргда.

Хьалхарча денах лаьца хийнача [illegible] иштта къамаьлаш дир депутаташа: Омски облисполкома председателя К. И. Гогинова, Челябински горисполкома председателя Л. А. Ильичева.

Дийцача денах лаьца массава рагьа а волаш соцам тIаийцар РСФСР Лакхехьарча Совета.

РСФСР Лакхехьарча Совета, йоах соцам тIа, чIоагIа рагьа а хиннa къовбалду дукха да йолаш коммунистически боалой партей дунен халкъашта юкъера Совещание тIайийна документаш, ерригаш а ма ярра а хьалдоа КПСС ЦК июньски (1969 ш.) Пленумо из решенеш дIаккхайкаду. Российски Федераце къахьегамхоша, дерригача советски халкъо а санна, сийлахьа юбилей — В. И. Ленин ваь 100 шу дизар — вай сийлахь-йоккхача Даьхен дукъа хьинар ца кходеш къахьегарца, коммунизм хьалъеча керда толамаш дахарца белгалдоаккхаргдолга шек доацаш тийша хилар.

Цул тIехьагIа сага йоалларг-ахарех дезалех хьакъехьарча РСФСР-а проектах лаьца доклад йир РСФСР Лакхехьарча Совета законодательни предположенеий комиссе председателя депутата Г. В. Подвашникова.

Законодательни предположенеий комиссе, халкъа образованена, культурана, спорта йолча комиссе, унахцIено лораяраи социальни Iаьмнноннеи йолча комиссе комиссеша дех. аьлар Г. В. Подвашникова, сага йоалларах-ахарах дезалаха йолча РСФСР проектагIа хьежар а ма чIогIаьр а. Дезалах дола керда закон тIаьхьар — общественни отношенеи правови аьлхьаца дIахо эргаьлаа тоаяра Коммунистически партей Советски пачхьалхкен дена йоаккхо ер хилара дола къаьхьа гешал. Кодекс чахддаккхаро новкъостал дергда саг йоалар-ахарех дезалех гIулакхаш чIоагIдара, коммунистически сакхетам лакхбара, духовни рузкъа, моральни цIенал, физически уназдIенал шийна чухь нийса цхьана кардеш вола керда саг хьалкхевара.

Доклад юцача дакъа лаьцар депутаташа: Калужски облисполкома председателя А. Н. Демидова, Ногина цIерагIча вачугени прядильно-ткацки фабрика ткачихас А. Н. Мелентьевас (Ивановски область), Н. Г. Чернышевски цIерагIча Саратовски пачхьалхкен университета ректора В. Г. Лебедева, РСФСР прокурора В. М. Блинова, КПСС Хабаровски крайкома секретара Н. Ф. Клеликова, Верхнепышмински городской больница отделена заведующие О. Н. Виноградова (Свердловски область), Казански завода прессовщица Р. В. Сафинас, хIаьта ишта РСФСР просвещене министра А. И. Данилова.

Къамаьлаш деш дувцар хIама йоагIача тIехьенна кхетам балара, советски дезал дIахо чIоагIбара партеи правительстваи Iалаьмате чIоагIа йоаккхо ер хиларах. Республика Лакхехьарча Советага юцийта хьачуенна саг йоалларах-ахарех дезалех хьакъехьарча кодекса проекта тIа хьахьекхай, белгалдоахар депутаташа, дезала боккъоний ленински принцип, дезала юкъера гIулакхаш нийсдара даькъера, вай мехка йоккха опыт.

Саг йоаллара-ахарех дезалех хьакъехьарех кодекса проект чIоагIа къоабал я еш, дуй гуманни чIоагIа правственни маIан белгал я деш, ораторашдувцар кхетама болх бе ча, навен берен боккъонаш зорачча хьинаре дакъа лира дешаш йола Советий доарстIаме дешаца. Депутатий уйла массава а хьабтарра рагьа волаш яр, саг йоалларех-ахарех дезалаха дола Российски Федераце кодекс къоабалде а тIаэца а.

РСФСР Лакхехьарча Совета массава рагьа а волаш тIайийнар саг йоаллара-ахарех дезалех хьакъехьара РСФСР кодекс чIоагIдарах дола закон.

Ден повестка цхоалагIа пункта — Российски Федераце Лакхехьарча Совета Президиума Указаш чIоагIдарах лаьца къамаьл дир депутата Х. П. Ненкова. ЧIоагIдаь «РСФСР автомобильни транспортеи шоссейни наькъаеи Министерствана реорганизаци ярах», «РСФСР чуIе гражданский гIирсаш хьалдаьра Министерство вIашагIйоллара», дукха кхыдола указаш. Царех лаьца доагIаш дола законаш соцамаш тIайийцар.

Цу тIехь болх йистебаьккхаб РСФСР Лакхехьарча Совета сесса.

(ТАСС).

ДIАЯХАЧА ЗАМАХ ЮХЕДИСАЧА ВОЧА ГIУЛАККХАШЦА-ЛИРА КЪОВСАМ

МУРДАША ЗАКОНАШ ТЕЛХАДАРА ДУХЬАЛА

Йоккхагийоалача боалаш хувалений Нохч-ГIалгIайче Советски Iаьдал дэттача шерашка. Хьалха йоачахьа Россе тIехьаьбисе юстара мохк хинна из чIоагIа дегIаена промышленность а йолаш, боккха механизировани юрта балхам а болаш йола тоаена республика а хинна дIаттай. Доккхий да халкъа боахама дерригача доакъошка ее даькъа толамаш. Республика байракха тIа деп В. И. Ленина орден.

Доккхий хувламаш хиннад нохч-гIалгIай халкъа духовни вахаре а. Хьалххийнаб керда коммунистически мораль а йолаш бола керда нах. Цар шерашт йова республика доалонел гаьнна арахьа. Уж ба вай сийлахьча болхлой класса викалаш, кхашка къахьегараш, Iилмахой, литературай искусствай деятелаш. Хьинар ца кхоеш къахьегарца цар кхоачашъю партей правительствай решенеш, дегаш айдина хьалъбу коммунизма сийрда гIирс.

Из долла хIама — ленински къаьний политика кочъйлорах хьахиннар. Вай мехка халкъаш, кхоьгa а дь сийлахь-воккхача Ленина белгалбаьча новкъа гIолла дуг Советски Союза Коммунистически парте.

Цхьабакъда, вай хьоча сийрдача наькъа тIа тахан а тIехьа нийсду вай вахара масее тайпара новкъарле еш дола эшие гIулакхаш. Тайп-тайпарча форме сучадувл ширача замах юхейиса во гIулакхаш. Къаьстта дIадаьла ца довш да вай республике ширах юхедиса хIамаш.

ХIана, йоах КПСС ЦК июньски (1963 ш.) Пленума материалаш тIа, дIадахача ханах наькха санкетам чу юхейиса во гIулакхаш цIенъдаь хIадахара дош эггара сагагIа йола, къаьрчаа доацаш практически доагIаш йола декхар а хинна вIаьттарча исторически рубежашка кхаьчай вай мехк. Ширача замаш чухь массаза а даьттай керда общество хьальяра наькъа тIа. Вай парте, халкъо къахетам боацаш хIоа хьуп коммунизм хьальяра новкъарле еш наькъа вахарах доьхаж деттаж, вай законаш лераш телхаеш мел барашка. Шиъ берригача гражданашта дьиа гIулакхълантагIоксд нагIато Iалаштьо Советски пачхьалхкено. СССР Конституце 124 статья тIа аьнна: «Дьинa Iамалаш яра паргIато дьиа духьала пропаганда яра паргIатон еннай берригача гражданашта. Цхьабакъда, вай мехка дьинa гIулакхашта паргIато ядарах дола доц демократически наькъана къоастаньяд яхилга, дьинa гIулакх дерашта Iаьдала органий компетенцех долча гIулакхашта юкъегIерта, дезала юкъера гIулакхаш, саг йоалара-ахара гIулакхаш къестаде, коммунистически моралашца проственностаеш терриш йоапа уйлаши обычайи хьалдоаттаа дукъа бецаб ахкага доц.

Цхьа таманийна документ, укх тхона хьалхашка, «сходо чIоагIдаьча законаш тIара» аьнна керта а болаш. Цу тIа хьегаду пхьа дехарах, саг йоаллареха, саг дIайоаллеэрах, урдох, вьыча хIамаш дола дешаш. Мелла чIоагIа тамаш йолаш хете а, цу «хьехама» итте а пункт приказа тьисапе оттаь а. Цун хIара раздел е дIайолалуча, е чакхйоалача доду: «цхьаккха дича а де йиш яц»

Документ духха ха йоашаш тIайийнал Аьлте-Юртарча ханнашка Кунта-Хьажий, Дени-Шайха, Баматгири-Хьажий, Шамсуддин-Хьажий, кхйча вирдех бола мурдаш вIашагIкхийттача. Шоаех оьарчачаь гIалгIай халкъа хьалхара бола «викалаш» а хеташ берригача гIалгIаша кхоачашде дешаш дола законаш оттаде даьрхIа, къайлагIа лелача диан авторитеташа.

Цу тайпара «авторитеташ» хьалхагIа а гIайтаб, хIана а гIерт Советски Iаьдала органий балха юкъе, советски законашта меттел кхьйараш уттаде, общественни вахара цхьадола дешаш къестадергда шийн бе долла Аьлте-Юрта мурдаш вIашагIкхетар а цар аь решенеш а наькха санна цу тайпара юкъе гIерта дагахьа заь хIамаш да.

«Законий» авторашта къаьстта «йоаккхо» ю маьре баха безача мехкарий. Цар моапхара, халкъа обычайи традицеши дуьззадена цхьаккха хIана доацаш а советски законашта духьал бола а мах оттабаьб йоIах — 1000 сом.

«Шийна вагIорадьяра барта а болаш, — дош вай цу тIара, — саг ехаш хуле; урдув 1000 сомн ахьа устагIа оттадеда. Йийхача бус маьре йохийтийла йоI, хIаьта шерех цу дакхе белгалбаьча наьхх 50 процент хилла».

Цу тайпара «хьаькъал» дайха дезаш а дац, вай артар цаI аз цо тешаду вIашагIкхийттача дакьа лоацаш хийнарашна шоай финарийи мехкарийи дагарияр ца доархIаши цар сий доадеш хилара.

Бусалба дьиан дунна гIулакх дерашех массаза бехказ а даьдад. йийса а даьрхIаш маIача наха-нийсса кхалнаьха бокъе йолаш дола гIулакхаш. ХIаьта керлабаьччача законаш кхайкаяероша а укхаш, нишкьяра дIадолаш хIана да. Саг кхор-ир цхьа моалагIча тайпара дола эпар-дохкар ше хIама яра дархIаш пар.

Советски правительства эттара хьалхагIа аьча решенеш цаI яа маIача нана нийса кхалнаха боккъонаш яларах йола акт. «Кхалнаьха-боаллой Дунен халкъашта юкъера ди» яхача статья тIа В. И. Ленина яздаь: «Россе Советски республика цу сахьате вIалла а ца йита ерригаш хьекинча дIаьбхар маIача сага нийсса кхалсага боккъе ца кулийта законодательни лараш, цу сахьате цунна закона хьалхагIа йиза нийсхо я елар».

(В. И. Ленин. Сочинений, т. 30 оагIув 283).

Советски Социалистически Республикай Союза Кертерча закона тIа хьакъехал кхалсаг лоалара яккхара духьаль. цул боккъонашта духьала барашта дергдола тIалзараш.

Хоаш ма дий, саг йоалаеча маьре йоачеча юкъерь гIулакхаш вай общественни материальни расчеташ юкъе йоалаш хилар. Уж гIулакхаш царна юкъерча безамех вIаши сий дарахи латт. Вай кагирхоша тIаьнаш зап урдув даккхар санна дола ширача замах юхедиса сий доаца гIулакх. Из кагийча наьха сий доаль, царна эх тIаккхочадаь ма Iеш, [illegible] е а ду. ГIалгIай хIамигача сага, саг йоалаеш хилача, вIеланагIа эше а мий-хьо ваар сом ахча эш. Из баккъеш дола гIулакхех хьаI ер да.

...«Электроинструмента» яхача Назрановски заводера Д. квалифицировании слесарь ловжIаш вар. Шортта ахча доагIаш хила из цхьаккха хIама ца эшаш вахар. Цул тIехьагIа Д. шийна дуккаеяш йола йоI йоалае дьрхIар. Цхьабакъда, хIамигача саго дийрхIар ишта атта кхоачаш хила тьаьха хиннавацар. Дукха ахча ца хилача шийна дукхавзачунна йоахар дуьзлина вIаштIехьдаргделаш хиланзар... ГIаккха Д. бахара тIа а ваьхе, ахча вIашагIйоха Казахстане вода... Цу тайпара масалаш Наьсарен районе дукха а да. ХIара шера, оаьсти хьаькъларха дукха кагий нах сабина ахьчаьа дIаух-урдонна ахча вIашагIтоха.

Из дукха хIама оарга а гуш, района къахьегамхоша урдона а тIехьадисача хьайча гIулакхашта а рагьа боалам къамаьлаш ду. Наха чIоагIа доашта Iаьтаьа уж хIамаш теркал ма де йиш яр — моллаш мурдаш, хIаьта цар кхы хьо ма душ нувах, найда зоа а даьрхIар шоашта йолча гIойнанна. Наха урдув шIендаь юкъера дIадаккхар кьерай из дий а даь «чIоагIа мах» оттаьо дьрхIар ца йолах. Наха баьлар цар кхойаш —«закон». Цхьабакъда, урдув из баьхан йолаш кьи тоадена болх хилазар, цул чувзаш тьалхагIа ше хиннар бисар: сага сийна гIулакхаш дох-дар. шийна везача сагаца вахар хиллара йоа цун боккъонаш толхар. Кердадаьккхача IадатагIа, аьлха дош деннача бус хIамигача сагага маьре дахийт йоI. Б дой гIоалоаккхаш я, е лоилар деш я, е пангаp дехкаш я, йоггиг хилац. ЙоI меттел, саг йоагIаш-йоаш сакъердаш оттабеш йола гIалгIай халкъа зоаа Iаьлла а сий доацача декхар дац из?

ХIаьта, нагахьа санна хIамига саги йоIи вIаши безаш болаш хуле, тIаккха? Нагахьа санна уж шиъ цхьайла дукхадезатенна дале, доккхаши вьаши доаца на сий дален мраосатувсаш делен гIулакх цу шиннена юкъе эттадале? Дунен тIа эттара дезагIа йа а хIама санна сагага кхоачаш ба безам тIаккха, ахчах е хIамаех хувца мегаргбий из?

Урдоне сий доаду бахца. Урдув эттара реакционнигIен общественна духьаларен хIама я. Советски Iаьдал даьнначa юххье, 1922 шера, Горски республика Советий II-ча съезде тIайийнар соцам: «Горски Республика территоре тIа саг йоалаеш хилача йийнй дьшта мах лаьрхIа, урдув телга а эшилга а дезнилда.

Ер соцам толхабарах бехке берашта доагIаш:

а) урдув деннача хIамигача сага гIоз тех урдона лаьрхIа деннача ахча е хIамий маькха;

б) урдув дIайийцача йийнй дьшта гIоз тех хIамигачa ахча е хIамий маькха дIоаза дуккагIа, цул совгIа шоаш йиша урдув яхадала а деза цар. ГIоз уоткрал совгIа, бехке бараш суде беча соцамагIа 3 беттага кхаччалца дийна чувохих а богIа».

Цхьабакъда, мурдаша боача соцамах гуш ма дарра, хIана а тIехьа керaбоагIа из соцам шоаш телхабарах совгIа, шоаш дехар кхычарга а дийта гIерташ бола нах.

«Лакхе белгалъяьрех моллагIа пункт толхаярах бехке нар наха юкъе лелача массе тайпарaй гIулаккех воакхо»... Иштта кхайкаду цу «кодекса» тIехьарча пункто.

Хоалча дешаца хоастабе беагIа шоашта вахар Iоадалаш доахача шоай бераштa массе оагIорахьяра новкъостал де гIертараш, царна квартира, шиннено е моллагIа кхыйолa хIамаш совгIата телаш бола дайнохий. Из хIама, доагIаш зар да. Цхьаккха дагаха дац шоай йоIий е нанай гIайгIа ца еш... ТIаккха, баар тIа хIама йохкаш сапна, моай йоIах мах къувсача, цунах тар ма ду духхагIа ахча даккха гIертача, саг йоагIача-йоалача хана беча сакъердама меттел сехьоаш беча доси ниваси леладер иштта кхетаде дезаш да.

(Чакхдоалар 2-ча оагIув тIа).

ТОАЛУШ Я НИЗ БОЛА ТРАНСПОРТ

ХIара шера август бетта хьалхарча кIиранди дийнахь дезду машинаькъахой Эрригсоюзни Ди. Халкъа боахам дегIабоаладелба, вайна хьал-торо лакхъеча диза дакъа лоац машинаькъахоша. Мичча тайпара хаоттам бале а дийнахь а буса а шоай къахьегама вахта дIахьош ба машинаькъахой. Ханнахьа дIахкоачийте промышленносте, гIишлошъеча, юрта боахаме эша мухьаш. Партеи правительстваи массаза а чIоагIа йоалло вай машинаькъеи кхыйолеи транспорт дегIаххувлара. Советски Iаьдал эттачул тIехьагIа дикка чIоагIъеннай машинаькъа материальни база.

Итт шу совгIа ха я экономически доацаш хиннача паровозашта метта тепловозаш, электровозаш, машинаькъашка гIолла лела. Цар мощность я 4—5 эзар говра низ. Уж керда локомотиваш хIара шера хьалхара хуней тIарча деррига мехкел хьалхальнай Советски Союз. Вай мехка хIара шера электрификаци ю 2 эзар совгIа километр долча машинаькъашта. Цу тайпара толамаш доахаш цхьаккха моцк бац хуней тIа. Сиха дегIаух вагоний парк а. Укх тIехьарча хана шин соана тIара вагонашта метта дукха я йиъ, алх, бархI соана тIара вагонаш.

Технически дакъе машинаькъа транспорт сиха дегIаухилта хьахьокх Бьилбаседа - Кавказа машинаькъа Грозненски отделене коллективо. Пассажирски мухьаш кхухьеи поездаш хIанз цига лелаю доккхийча тепловозаша. Дукххача участкашкарча машинаькъашка еххай чIоагIагIа йола рельсаш, аьшкабетона шпалаш, производствана юкъейихьай диспетчерски централизаци, кхыдола керладараш. Цу дерригача кердадараша торо хилийтай поездаш дIа-юха кхухьа мухьаш шоаза дукхагIа хилийта, цуна цхьана лакхъенний поездий сухал а. Сахьата 80—100 километр ю цар.

Бьилбасела - Кавказе машинаькъа тIа йоаккхагIчарех йола предприяти лоарьIаш я Грозненски Гудермесски локомотивни депо. ХIанзарча оборудованешца, приспособленешца Iалдитальй уж. Из бахьан долаш толамца кхоачашъю тепловозашта ший йола массе тайпара ремонт. Иштта доккхий хувцамаш хиннай кхыча предприятешкарча отделеней службашка, масса йолча участкашка.

Поездаш вIашагIъекхарен вIашагIъхкарен болх сихагIа дIабахийтаре Грознерча, Гудермесерча станцешка хьалтьый дахархIа йола, подгорочни, централизировани альй маневрови локомотивашта, производствана юкъейихьай стрелкашта электрически централизаци яра метод. Машинаькъашкарча балхех хIаналехьа 90 процент балхаш механизаци я. Грозненски вагонни депо мехкаьтта продукташ чуйетта цистернаш кийчъяра долча балхашта механизаци яр чоккдоалии латт. Цу гIулакхо дикка лакхъергья къахьегама оесарле, эттача баргба къахьетам.

Машинаькъа материально - технически база чIоагIъяро вIаштIехьдоалийт Грозненски отделене коллективо шерагара-шерага дIа-юха кхухьа мухьаш, пассажираш дукхагIа хилийта, кхоачамбеча балла экономически хьахалаш тоеде.

Пятилетка хьалхарча кхаь шерен ах шерен дIа-юха бихьа мухь 26 процент лакхбеннаб. Цу юкъа къахьегама оесарле 16 процент лакхъеннай, хIаьта машинаькъахоша планал совгIа пачхьалкхена баь пайда 1 миллион сом да. Иштта лакха къахьегама толамаш даха планированеи экономически стимулированеи керда реформа чакхъяккха вIаштIехьдаьлар партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша организаторски кхетамеи болх тоабарах. Цар къахьегам пайда вIаштIехьа а бахкха сарпагIьяьхай шоай коллективаш пятилетка ханал хьалха кхоачашъяра, В. И. Ленин ваь 100 шу дузача денна сийленца накъавахаре.

Коммунистически къахьегама сийлен цIи яккхара а чIоагIа къовсам леаттабу машинаькъахоша. ХIанзалехьа из сийлен цIи далеш я 4 предприяти, 198 бригада, цел. смена, хIаьта коммунистически къахьегама ударник аьл сийлен цIи лелаеш я 4 эзар чурга машинаькъахо.

Доалача къахьегама толамашта юкъе дикка дакъа лаьцад рационализаторашеи изобретателашеи. Пятилетка дIадалача кхаь шерен ах шерен цар производствана юкъейихьай 2738 рационализаторски предложени, цар пачхьалкхена баь пайда 803 эзар сом да. Юкъе йовкъаш из юташ дукхьал вагонаш йоттар бахьан долаш кхоль вагонаш 7,5 эзар я, царна дIа-юха бахьа вIаштIехьадаьннад планах даьрхIачул 165 эзар тонн мухьаш.

Грозненски машинаькъа отделене болха тIа хьаьнд латтача машинаькътаам пятилетка дIалазаа кхаь шерен ах шерен дIа-юха йихай деза мухьаш тIаъолл 41 эзар поезд. Царна шинанах даьрхIачул совгIа дIа-юха бихьа мухь 13,5 миллион тонн я.

Отделене предприятешка шерра социалистически яхь кортай материальни, къахьегама, ахча ресурсаш кхоара. Грозненски локомотивни депо хIанзалехьа 150 машинист ва Московски чвачиххаз Иванниковс дIабола кь машинистна кьал а лаьца, керда социалистически декхараш тIалийна. Парех хIаране лаьрхIа кхедьча доагора чотах 1970 шера 22 апреле болх бе. ХIара машинаькъахоъ тIалийцад хьалха дола социалистически декхараш. Уж толамца кхоачаш а деш, доаха къахьегама толамаш машинаькъахоша хетаду Ленински юбилейга. Ленински къахьегама вахте лаьттачар мугIараш денгара-денга шерлуш латт. Цар дог гIоздахаш толамаш доах. Царна юкъе ба машинисташ Черпухин, Айрапетов, Холодков. Грозне станцера поездаш вIашагIъехкараш я. Таратории, Алиев, сигналист нов. Лазарев, вагонашка хьежар нов. Азизов, машинаькъа дистанце бригадир нов. Арапиев, йоаккхагIвола десятник нов. Кротов, сигналист нов. Ганич, кхы дукхаг бараш а.

Цхьабакъда, машинаькъахоша дакъа къахьегама толамаш лакха дале а, цар балха юкъе цхьадола кхоачамбоацараш а нийсла. Уж къаьстта хIанз транспорте долаш да. Бизза пайда эцаш ерригача резервех. Укх тIехьарча хана машинаькъа цхьайолча участкашка, хьалхарча дакъе Гудермесски узле, дIоашахта техохи производственни дисциплиниз, цу бахьан долаш балха тIа брак хул. Из чIоагIа Iатъ поездаш лелача кхерамале хилийтара. Грозненска машинаькъа отделене коллективна балха юкъе лоархIамечарех йоь кхоачамбоацар до лацакхьа мехкдаьтта продукташ дIа ца кхахьар. Мухьаш тIадоттачарех тIера Iохоахачарех болх ниса вIаштIехь ца баккхар. Мехкдаьтта продукташ сиха дIаяхьара ах шера план кхоачашъяьнац отделене коллективо.

Грозненски станце поездаш планах лаьрхIачул дукхагIа лелаю пайда эцаш йола вагонаш. Из бахьан долаш дезду цул ма-неисправность. Цудухьа укх шера хьалхарча ах шера мухь йина дIа-йолхача ерригача поездех ахал графикал оттаьшаллаш дIаахий. Мукъ тIабалаш вагонаш латтар машинаькъахой бехках хиннац. Цу гIулакха бехк ба дукхача промышленни предприятей кулгалхой. Масала, мухьаш тIа а дажи вагонаш лоттар каст-каста «Чечингушснаба» контора, «Грознаподорога» трест, мельзапродуктай управлене, Грозненски хладокомбината иштта кхыча предприятей коллективий бехках. Цу тайпара дукха кхоачамбоацараш нийслу пассажираш дIа-юха кхухьача а.

Планированеи экономически стимулированеи кердача системах болх беча предприяте керттера хьаькхам ба, цу предприяте беча балха оценка яздара, реализаци яь продукци. Из кхета а деш беррига низ тIабахийта къахьега декхарийла ба машинаькъахой йолаш йолча машинаькъа транспортах бизза пайда эцара. ХIара вагонага, платформага, локомотивага бизза низаца болх байта беза. Машинаькъахой дезача денна сийленца накъайоагIача Грозненски машинаькъа отделене коллективо, партийни организаце, ерригача общественносто тайп-тайпарча предприятейн службайн коллективаша чIоагIа дош деннад лакхе дийца кхоачамбоацараш дIадаха. В. И. Ленин ваь 100 шу дузача денна сийленца накъавеъа, ер шера шоай ханал хьалха кхоачашде. Цу дакъе дIахо йоалча хана кхы а чIоагIагIа хьинар айдаь къахьега лерхI цар.

Н. ПРАВЕНЬКИЙ,
КПСС Нохч-ГIалгIай обкома промышленно-транспортни отдела заведующи.

«Красный молот» завода араххена тайп-тайпара машинаш вай мехкарча горадашка кхача ца Iеш, Венгре, Польше, Индие, вIашагIкхийттача Арабски республике, кхыча мехкашка кхоач. Царна транспортировка еча цхьаккха хьовзам ца хилийта гIерташ къахьег № 11 йолча цеха машинаькъа участка болхлоша. Вай мехка массе моттиге дIаххоач цар тIастта тайп-тайпара изделеш.

Дика вIаштIехьбаьккхаб шоай болх участка машинаькъахоша. Завода цехашкара цехашка сиха дIа-юха кхоачит мухь. Дукха ха йовлаш машинаькъа участка коллективо город Грознерча промышленни предприятей машинаькъахой коллективашта юкъе кьрдача социалистически яхье хьалхара моттиг дьлхай. Къаьстта дика толамаш баьлад вагонашта мухь тIаботтеш е тIера Iобоахаш секциа латташ вагонашта йоаккхал хе кIезигьяра болча транспортникаша.

ТIехьакхие къахьег коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча П. Коршунов Г. Синякова керте латтача грузчикий бригадаша. Дика берт тойна къахьег поездаш вIашагIъехкараша Н. Алексеева, В. Хлебникова, И. Гредяева, машинисташа Н. Елита, И. Куснечева, кхы дукхачар. Цар хIара сменагIа нормаш 120—130 процент кхоачашъю.

С. КОСТИН.

Сурта тIа: (аьрдехьара аьттехьа) диспетчер С. И. Чекани, грузчикий бригада бригадир Г. С. Синяков хьожаш ба Германски Демократически республике дIайохьийта насосни агрегаташ мишта тIаеттад.

В. Толмасшникова сурт.

МАШИНИСТИЙ ДОШ ЧIОАГIА ДА

1938 шера депа машинист ва со. ХIаьта Грозненски локомотивни депо за болх бу эр 29 шу да. Эггара хьалха со цига балха венача хана хIанз санна дацар. Техника къаьна яр, балхах кхеташ, опыт йола болхлой а кIезига бар. Ха дIа ме йода техника хувцалу. Лакха скорость йола низ бола тепловозаш арайоал. Цар мухь дIа-юха кхахьара оборот шоаза совгIа дукхагIа я. Нагахь санна паровозашца цхьан рейсах 2000—2200 тонн мара хьош хиннаце хIанзарча локомотиво 4500 тонн беза мухь тIабола поезд ю. Цу тIа технически скорость а дикка лакхъеннай. Лакха квалификаци йолаш ва хIанзара машинист а. Цуна техника яйза ца Iеш иштта дикка йовз еза электричество.

Цудухьа укх депо болхлоех 70 процент техникумашка, лакхерча дешара заведенешка деша багIа. Цхьабараш болх бешшехь дийнахь а баьнна хIана инженераш ба. Масала, машинисташ Адамов Людвиг, Лепешкев Григорий, Литвинюк Анатолий, кхыбараш заочно дешаш Ростовски институт чакх а яьккха хIанз инженераллах болх беш ба. Нагахь санна хьалхагIа 7—10 класс яьккхараш балха хьайбеш хиннабале кIана моллагIа депо болхло юкъера технически образовани йолаш хила везилга хиланза даргдоаца хIама а хиина дIаяттад депо. Техника чоалхане хилар да ха.

Дукха локомотивни бригадаш я депо болх беш В. И. Ленин ваьча денна сийленца накъавахара бехктоххаме социалистически декхараш тIалийца, хьинаре къахьегаш хьайоагIа депо коллектив. Халкъа боахама мухь дукхагIа дIа-юха кхадьара. Иштта махкера дизельни доагор кхедара депо шерра кьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яккха гIерт хIара машинист. Ала деза, шоай декхарех сийленца лоархIабу уж. Из хоа вайна укх хьокхамашка хьежача. Ах шера хаддаш 2 процент тIехьхоачаш а еш, 422 еэзача поездашна планал совгIа 254224 тонн халкъа боахама эша мухь дIа-юха бихьаб депо машинисташа. Коллективо уж лакха къахьегама толамаш доахача дика болх барца белгалбаьннаб машинисташ Дулургов Берим-Султан, Василенко Валентин, Еселин Василий, Боков Сулейман, Котов Анатолий, Саркисов Рубен, Шукин Анатолий, Арапетов Владимир, Коваленко Алексей, кхыбараш. Къаьстта дика къахьег машинисташа ик. Гришенкова, Рябуха, Вовкушевске. Массарел лакхагIа хул балха тIа цар даьха хьокхамаш. Июль бетта дукхьал диъ дийнахь 0,5 тонн гаргга доагор а кхоаш нормах йоагIачул совгIа 2 эзар тонн мухь бихьаб царех хIаране. Машинаькъа болхлой Ленина накъавоагIаш уж шоай къахьегама толамаш кхи а лакхалъа депо болхлоша. Шоай цIей лелдеш депо дьржача социалистически яхье хьалхара моттиге яьхай машинисташа Айрапетов Владимира, Коваленко Алексея, Шукин Анатоле, Василенко Валентина, Боков Сулеймана, Дулургов Берим-Султана, н.н. Юдина, Сергиенкос. 3,5—4 тонн гаргга мухьера дизельни доагор кхедаьда царех хIаране. Дукхьал цу кхедаьча доагорах планах йоагIачул совгIа беза мухь тIабола машинна-кхоккха поездаш дIа-юха йига йиш я царех хIаране. Шоай цIейна накъаболгIаш цар кийчдаь деза совгIат да из.

Производственни болх юкъарча вахарца айхха бийза лелабу депо болхлоша. Балха йоккха опыти лакха говзали йолаш болхлой кIезига бац депо. Цар шоай опыт къонача болхлошта дIалалар хилийта даргдоаца хIама а хиина дIаяттад. Уж ба машинисташ - общественни инструктораш. Царех ба «За доблестный труд» яха медаль лелаю Боков Сулейман, «Знак почета» яха орден лелаю Айрапетов Владимир, кхыбараш. Къона болхлой-машинисташ хьовзам боаццаш поездаш лелае, дукхагIа дизельни доагор кхоле Iомабу, каст-каста депо хулаш доладу хувцамаш ший халнахьа дIадовзийт машинисташа-инструктораша.

Машинаькъа болхлой Ленина сийленца накъабахкара къахьегама вахте латтача дукхача машинисташа дикка къахьегаш толамаш даьхад. Царех ба нов. Айрапетов, Дулургов, Юрьев, Сергиенко, кхыбараш. Дукхьал кхедаьча доагора чотах 2—3 беза мухь тIабола поездаш Прохладне, Минводе, кхычахьа дIа-юха йига йиш я царех хIаране. В. И. Ленина юбилей сийна тIалийцача декхарех толамца лоархIаю депо коллективо. ХIаьта 22 апреле дукхьал кхедаьча доагора чотах болх бе я лерхI. Ала доагIа, машинистий дош чIоагIа да.

А. МАТВИЕНКО,
Грозненски станце локомотивни депо начальника заместитель.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) депо дикагIбола машинисташ Айрапетов Владимир, Коваленко Алексей, Шукин Анатолий, Василенко Валентин.

М. Пляшко сурт.

ХЬАЛХАРЧАРЦА

Гудермеса станце локомотивни депо дикагIчарех лоархIаш я машинист-инструктор коммунист С. Колесник кеьте латта машинистий колонна. В. И. Ленина юбилей сийна вахте а эттa хьинаре къахьегаш хьайоагIа колонна коллектив. Машинаькъа Ленина накъайоагIаш кхы а лакхаьа ца ший хьокхамаш. ХIара бетта ялланал совгIа эзараш тоннаш мухь дIа-юха кхухь поездашна. Юкъера дIаьалархIача бетта 16 тонн дизельни доагор кходу машинисташа. Шоай цIей лелдеш кьржача социалистически яхье кхоалагIа моттиг лаьцхай барт тайнача коллективо.

Нов. Колесника ше бакъйола организатор хиларах тарра кхетама болх а производственни болх а дика вIаштIехьбаккхарах деах уж лакха толамаш колонна бехкаеш. 1943 шера дено цу депо болх беш ва ха. Балха вена тIехьа шу дахалехьа паровоз лехка Iомалу нов. Колесник. Цу хана депо дукха шерашдIахиш. ХIанз депо дикагIвола машинист, ший балха бакъвола говзанч ва Колесник Семен. Шийна хорр беза ше дIахьех цо къонача машинисташта. Цу гIулакха колонне тайп-тайпара вIашагIкхетараш, технически занятеш ю нов. Колесника. Цига поездаш лелае, дукхагIа маьлхра доагор кходе Iомабу машинисташ.

Искусство хьоман машинистача беседа ю нов. Колесника. Поездаш вIашагIйоткарах, наькъ тIа цхьаккха хьовзам боаццаш уж лелалрах дахьа инструкцеш ейш царна, ше лезачех. Хьалхашка латтача декхарех дIакхетабу. Каст-каста машинаькъа отделене хувцам доа хувцален хаьнахьа дIадовзийт машинисташта. Цхьаболча къонача машинисташта тIахьожаш наькъа ук Семен. Цига царгара дукха гIалаташ тоаду, хьовзам хургбоацаш, дукхагIа доагор кхалергдоацаш поездаш лелае Iомабу цо уж цига.

Тайп-тайпарча къамех ха ю а къона а 50 саг ва нов. Колесника кулгалдеча колонне. Шин а тоаьлдетана а сий айдар дукха, цхьаккха брак йоацаш цIена болх бу царех хIаране. КъегагIа шу да В. Королева машинисталла болх бу. Хьинар иза ца кхоеш лакке балха тIа лакха толамаш доах-цо.

ХIара бетта беза мухь тIабола кхаъ эзар совгIа а поездаш дIа-юха яг. Планах йоагIачул совгIа 1000—1100 тонн мухь дIа-юха а хьош, 1,3 тонн гаргга доагор кходу цо. Цо доаха хьокхамаш белгал а доалаш «Профессех вокагIвар» яха цIи еннай нов. Королева.

Иштта из сийлола цIи еннай машиниста коммуниста Т. Балоева. Ветеранаша дукхача хана депо болх а беш Iоаль опыт къонача болхлошта дIалалар хилийта даргдоаца хIама а хиина дIааттед колонне. ХIаьта из гражданина, коммуниста декхар лоага дика кхета а ду цар. ТIехника поездаш лелаю нов. Валоева хьийхача П. Коча. Орджоникидзевски машинаькъа техникума Гудермесерча филиале дахь бетта курсаш чакх а яьха депо балха вера Алуев Шамиль. Тепловоза «къайлеъяхи» ва йоазача. вIалла балха опыт йоацача дIаьмгача сага хала дар болх бе. цхьайолча хана шек а хулар. Цхьабакъда балха йоккха опыти лакха говзали йолча И. Жуковске хьийхачул тIехьагIа толамца къахьегаш ва. Ала деза, дукхача машинисташа, къаьстта ветеранаша, шоай болх колонна юкъарча вахарца айхха бийза лелабу. Царех ва машинист И. Мысовский. Йоккха опыт йолаш, дика инициатор хиларах совлла общественни машинисталла инструкторалла хьожаваль нов. Мысовский. Цу хана депо кулха дика пайдане гIулакхаш карагIдийннад цуна.

МоллагIа саг пенсе воалаш хилача ца коллективо накъавакхкар хиланза даргдоаца хIама а хиина дIааттед колонна. Иштта дукха ха йоаццаш 35 шера цхьан моттиге болх баьчул тIехьагIа пенсе накъавахьакхар къахьагIа вола машинист Т. Мегалиев. Из накъавоаккхаш сулбенеча машинисташа шоай воккхагIвола новкъоста коллективо дикагIбола совгIаташ ловзе, коллективна сий айдар духьа нее. Хьинар ма кхедеш къахьега воал лелар. ХIаьта В. И. Ленина юбилей сийна 23 апреле дукхьал кхедаьча доагорах болх бе а лерхI.

Н. ТЕРЕНТЬЕВ,
Гудермеса станце локомотивни депо дежурни.

М. ДЖАМАЛОВ,
«Красное знамя» газета балхло.

МУРДАША ЗАКОНАШ ТЕЛХАДАРА ДУХЬАЛА

(Йистедоалар. Доладалар 1-ча оагIо тIа).

Саг йоалаяр, кьаре яхар хIара сага чухаре Iалаьмате лоархIаме событи я, хIаьта цига ловзар дар—эггара сакъердамегIех хозагIеш дола цIей. Ехетадеш чаь, пунах загаловзар хилийта, вай гIалгIай чIаьна гIерт, воай вахар вай кхуллкхора гIайгIане сендукьа хулийт, вай даьх дика хеш гIулакх телха хIана ду.

Воккхийча наха дагадоагIа, хьалха мел хозен сакъердамеш хулар саг яр-яхар. ГаьнагIча нрахья гIолла, сих ца душ доаладора нусвал. ШабоагIаш новкъа каст-каста юхассар, денаараш дора, иллеш доахар, кпараша даьугIар, бегаш бора. Саг йоагIача хоа кхы а боккхагIа хулар сакъердам. Кол лоавзар а оттадийна шиша а кхоскха а цкъаза виъ-виъ а халхабулар кагийнаьчи мехкарий цкъа боалаш. Цхьо тайпа тобоахар цкъа дIаьнига саг дIахьалха нIкке кога бухьара воалар, цкъаза гIаьнкха кийчьелча санна аьлан метте бухьара кулаш латтар. Хоза белар, хIа-юха дош кхиссар, бегаш бора. Иштта эга сакъердам цIаккха а бицлаьдар нускалан дIаьмнгача саган.

Мекна бехарам вIалла авттехьа а хилавир. Массааа эза тIалиенхьа шоай цIенагIа дола барзкъаш а долаш хулар. Мекна венача юхьIаьра йора цига вIашагIкхийтача наха.

ХIанча нагахьа моттиг нийслаш саг йоагIача-йоала сакъердам белаш. Цудухьа да, дукхагIча хана кагийча наха цхьанахьа цIалга чу а беле, дулх дуаш малараш мелаш Iелга. ХIаьта цкъаза, цу сендарча хозача сакъердамах хила ца дезар хулаш а нийслу моттигаш.

Саг яр-яхар доккха цIей хила деза нускалан дIаьмгача саган хила ца Iеш, цар хьаьшта, хIаьта иштта йоIн дIааьнгага саги балха доача предприятей, совхозий, колхозий коллективашта. Партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш юстара хила йиш яц, цу гIулакха юкъе доккха дакъа лоца деза цар. Коллективна шин члено йоашта цхьана керда халхо дулдаш хилар боккха общественни лоархIам болаш гIулакх ма дий.

Къаьстта кхераме да цхьена дешаш мурдий закона къестахергдола гIулакх оттаде гIертилга, вай халкъа юкъера хIанз а дIалалахза доалехь тIехьенгара тIехьенгара дувлаш долен из ширача замах юхедиса даькъала гIулакх чIоагIде гIертилга. ХIара гIалгIачош дика дола дуккхача наха цIий Iоахийта из зулам. Ревони строй йолча хана дела хьалхаогIаш да цхьа лехиата. Шоай пачхьахьалхе, карательни органаш йоалаш гIалгIай хиннача хана саг вийнача сага оаказани е ла хиннаь цхьа дехар. Цу хана цу обыче йоахар хIара сагага: сата са даккха боаъъе аь, саг ца вейлах, юхавурогва яьо.

Цхьа лехилта Нохч-ГIалгIай халкъа йоккха доаккхадал хиннай массаза а хьалхагIа а хIанз а. Дукхача хана деха хьадоагIаш дола из Iаьдал доча сагIонахьа чIоагIа хувцаденнад. ТIехьенгара тIехьенга дувдаш хьенхаа цхьа лехига массаза а. ЦIанкха я тIера ца дадаш чьрешта тIалатташ Iазал хиннад из. Цхьа хьаьрбача кхьъа боахам хIаьлак хулаш хиннаб: цхьа боадарий дьехташ ахазза дусар, доахан доажаде наха а марша дацар.

Нагахьа санна хьалха, цхьан хана, цхьа дехарбоалаш хилар аттааш юлаеттааш хиннаьле. хIана кхыча тайпара витаа гIулакх: цхьа балх йиш хилара саг вийна саг Iаьдала органашта кIалхарвоаккх, ахча ца ме. ВIашагIкхийттача мурдаша цхьа бутакш бале беза вах отгабой — 5000 сом. Саг вийна саг из дIатехача мукъавоал веннача даьста хьалхашка а судагахьарча бехках а, нагахьа санна из ца хоаш вийнавале. Цхьабакъда, саг ца хоаш вийнал, е хоашне а вийнав из кхедахоша къеасталертал, иштта аьлча Аьлте-Юртарча хаьмашка нах вIашагIтехараша, иоашта цунах ца а йоаккхаш.

Саьга эттара дезагIа дар нахар да. Вай пачхьалкхене чIоагIа лараду ца. Саг вийнача хулайхеве ер доагIар ду. тоаман чехилга а тIехьа. Е иштта вIашагIоттаелуча мурдаша а. е кхедахеша а гIалгIай халкъа мукъадоаккхаргхан цу доккхача зуламах —цхьа лехарах. Из де ногархелаш бала ниа цаI мара бац — из да берригача советски наха цаI доза советски закон. халкъе ше хержа судебни органаш. ХIаьта царех тешаш хила а деза.

Аьлте-Юрта вIашагIкхийтача мурдаша ца хьадахеш латтадаш саг налараа дувзадення гIулакхаш а. Цар чIоагIа дийхьаь гаргара саг веннача метте доалан кхувлийтен таьзета баьхнача кхалнаха дулх вебьнаген. Цо, бахьяр аьлча, кIезиг дукха аттача доаккх гIулакх: зенаш кIезигагIа хургда. ТIаккха, вIашагIкхийттараша оттаьча шиъ цунитех цхьаьне тIа а цхьанкха дош хIана аьнналаш веннача даьлагара къахетам бех оаха яхаш кхь лении кха бусп, цкъаза вIерхI лей а воаI буса а дилаш деш. Декха ве денача дездла тьаьъ дуаш, шоай гIит хьовчаш, из деза нахарах бохабеча дIахоачаберш болча мурдех? Из къахетам доаццаш къоа хиле веза даьлл нахагIа доаначаь берий багара юхейиса сискала чIагIилга йоаккхаш мола са?

ВIашагIкхийттараша кхаьнаха чIоагIа дийхкая таьзета гIолга, нагахьа санна веннар цар эттара кхоачарагIа вола саг за. нана, воша, йиша, бер, нах веце. Сецахьа да из, ничара вахз ца? Кхы мел долча къамий кхалнах бакха йиш а таьзета, хIаьта гIалгIай кхалнаха из дийхказ...

Цхьаьнха тайпара соназа а бйб вIашагIкхийттача мурдаша: нагахьа санна весаг юте, цар вIашагIа мел теза боахаш сесага кхоачабу. Хоаш дац сенцухьа? ТIаккха, бу дергаа, нагахьа санна вIашагIтIьехтар сесага бехкагIа хиннадаз? Мичай укхаза нийсо?

Иштта да Аьлте-Юрта вIашагIкхийттача мурдаша оттадаь «законаш». Кхьметтеа уж вIашагIкхетар къайлагIа, райцентрча болхлой, кхаьнка къахьегараш, интеллигентни гIалахла йиш йоанача кашмашк хиша хилдаво а хьахьокх ца реакцини хилар.

Къахьегамхоша коммунистически кхетам луча хана боккхача лоархIаме за къамаш традицешта обычаех. уж дерригача халкъа мехкарча советски обрядашца цхьара тар а ем, нийса пайда эцар. Нохч-ГIалгIай халкъа кIезига да шин обрядашца юкъа цхьаьнкха хIана доаш йола хьалхалетта, прогрессивни традицени обрядаш. Бусалба ма юкъе а балдахьа дукха хьалхагIа хьахиина а уж. Царех да воккхагIчун сий дар, вIаши тоаьхъестал дар, кхазее дархIар, лакха нравственность йолаш, дай-ноах дуккабецаш, лакха патриотизм йолаш хилар, и. кх. дI. ХIаьта иштта дезар, мехкарий удабар, урдуь дахар, кхыбараш санна доло общественни духьаларен зуламеи гIулакхаш вай халкъа вахарера цIенаь дIадаха деза.

Дьы кхайкабеш болш «авторитеташ», кьаьнзи традицеш я а яхаш, шийе оагIорахьара халкъа юкъе йоажбе гIерт марха кхабар, гIурба, мовлат дар, зикараш дахар. «сезаче моттигашка» зерате ахар, кхыбараш санна йола дьын обрядаш. Дьын Iамалаш яра тар на лу дукхагIа нах юкъеоза гIерт уж.

Цудухьа чIоагIа лоархIаме да къамаш прогрессивни традицешта дьын Iамалашта юкъе хьалда гIай оттадар.

Вай новкъа — советски хана хьалхийнача наьха ноакъ да. Цун моральни духаннн енбат хьалхинал коммунистически идеологе воздействиях. Цудухьа тачаш а ю. кагийча наха е дьана а. е цун «делча» хьечанашта а уйла тIайохийташ ца хилар. Багирхоша дукхагIа хьашт да керда граждански обрядаш, граждански ритуалаш.

ХIаьта а, цо гIулакх нелданийта мегардац. Багирхой дийна ба, «дын лелоа» царга хьадаргтад эпина ца хетала. Ма хьадаза гарду. Халахета а. бахача наха кхьадалча даьжо белгаларча боараме лоархIаш болча моллашеи мурдашеи хIана а шоай хур лу кьонача дешаша волла вайларгIа нааьаш даха гIеоташ. Мел чIоагIа таьаш хета а. дукха ха йоаццаш Назаран районе цхьа моттиг нийсъеннай мурдаша лелаераш бахьалъара гIулакх ца хилар хьахьоккхаш. Вай мехка эттара лакхагIча истанге письмо кхайча райцентра маьжинг хьазеллар дехаш. Автор? Шоана малав аьна хеталургдар из? Назранерча юкъарча школа 7-ча классера дешархо. ХIаьта цо дехар дьел школе дейа ца дагIача бера вIерагIа. ХIаьта тешачул тIехьагIа гуча дьйинна, бераша цу «дехара» цхьаккха хIама хоаш ца хилар. Оалаш ма дарра, цхы дIахора къамаьл хьашулдац. Мурда кулг хиннад берага цера хьекхийтар. Цу тайпара гIулакхаш, тешал ца дар, цар зуламеча дакъа аьтту боккхагIа хургдар.

Уж тIлаш айтар тхога мурдий тоабаш вIашагIкхийттача тIалийна «документ» доахара. Дикка уйла тIа а йохийташ ца дийнача тIехьагIа бIарга ца го йиш яц дьн «авторитеташ» шоашта болча аттон духьа лелаш а фунагIа дов а халкъа юкъе шоай гIулакх мехка доаттаде гIерташ а хилар. Цхьабакъда, ший кхела долла воль за а хиина дIаэттача нохч-гIалгIай халкъе ше къестаду ший вахара дехаш. Советски Iаьдало массайола бокъо еннай цунна. Цудухьа цо ше лехар цуна хьалхадоахилга мурдашта тIадац.

А. ГАЗДИЕВ,
персональни пенсионер.
З. ДЖАМБУДАТОВА,
исторически Iилмай кандидат.
С. ЧАХКИЕВ,
писатель.

Халкъа тІаьхьожам

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ХАЛКЪА ТІАХЬОЖАМА КОМИТЕТЕ

«ГЛАВНЕФТЕСНАБА» МЕХКДАЬТТА ПРОДУКТАШ ДІА-ХЬА НИЙСЪЕЧА ГРОЗНЕНСКИ БАЗЕ АВТОЗАПРАВОЧНИ СТАНЦЕШКА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДОЛАХЬЕ МЕТТАХЬА ХУЛИЙТИЛГА ІАЛАШДАРА ХЬАКЪЕХЬА ПАРТЕИ ПРАВИТЕЛЬСТВАН УКАЗАНЕШ КХОАЧАШЪЯРА ЮКЪЕРА ЦІЕНХАШТТАРЧА КХОАЧАМБОАЦАРЕХ

Нохч-ГІалгІай АССР халкъа тІаьхьожама Комитето баьхна тоьхкамо гучадаьккхад мехкдаьтта продукташ дІа-са нийсъеча Грозненски база кулгалхоша (нн. Петраша, Тулаева) социалистически долахье меттахьа хулийтилга ІалашдарА хьакъехьара партен правительствин указанеш кхоачашъяра юкъе цІенхаштгара кхоачамбоацареш хулийтилга, къоалашдареш мехкдаьтта продукташ кхоачаш йоацаш хиларахрех къоасам чІоагІбара тІадерзадаь къоастам белаш дола гІуллакхаш вІаштІехь ца даьхалга.

Дукхахача автозаправочни станцешка гІоша телхаю мехкдаьтта продукташ дІайийра, лораяра, дІахецара порядках йола РСФСР «Главнефтеснаба» инструкци, хІаьта из баьхьан долаш да цхьаболча заправщикаша карарча ахчах бензин лохкаш дІайийдеча ахчах цхьа дакъа шоашта дуташ хилара баьхьараш, дукха мехкдаьтта продукташ совъювлаш кхоачашйоацаш хулаш хилар. ДІахийцача мехкдаьтта продуктах дІа а ийдеш, шоашта дута ахчаш кхоачашдоацаш хиннарашн меттаухттаду пачхъалкхен автотранспорта водителашкара заправщикаша лохагІча мах их йийча пхьарарча талонашца. Дукхача заправщикашта талонаш шийй хаинахь мах тІа ахаш.

Тохкам беча юкъагІа № 1 йолча АЗС-е мотоциклаштеи мотороллераштеи дола вІашагІъхадь довгар дІахецача бензоколонка тІа суммарни счетчик хиннаш, хІаьта №№ 2, 10, 13 йолча АЗС-на пломбаш тоханза йола суммарни счетчикаш а йолаш болх беш хиннаб.

Мехкдаьтта база кулгалхой оагІонгахьара бокъонца де довгІар дац тайп-тайпара дола зуламе гІулакхаш лелаеча болхлошта.

Материально-бехктокхам гІулакхашка болх беш ба социалистически долахье, дечхьарах хьалхагІа судаш яь хиина нах.

ТІаьхьожама-ревизионни болх лелаш боаране ба. «Главнефтеснаба» управлене а мехкдаьтта база а ревизионни аппарата оагІонгахьара кІезига чакхлоах цІаьхха тохкамаш ревизеш оага. Тохкамаш ревизеш ярпа гучадийннарий хьакъехьа де дола гІулакхаш, массаза а ахар ио, дукха а тІехьадуьлийташ эффект кІезига йолаш ду.

1969 шера АЗС уттаь рыина фонда мехкдаьтта продукташта реализаци яра планаш гучахьа лохьаь а я, бовкъала а йохкашъярашка хьежжа а яц. Из баькъу Нохч-ГІалгІай АССР халкъа тІаьхьожама Комитетон «Главнефтеснаба» управленен даьча дукхахча тохкамаша.

«Главнефтеснаба» Грозненски управлене кулгалхоша (н. Качаров) уж белгалдаь кхоачамбоацареш дола хоашшехьа а, кхоачам хилла дола тІулахкаш даьдан уж дІадахара, Іалашдаьдац социалистически долахье меттахьа хилийтара дезаш хьакъехьара шийй приказаш кхоачашдела.

Мехкдаьтта продукташ дІа-са нийсъеча Грозненски база халкъа тІаьхьожама групаше кхоачам белаш чакхбахан пу белгалдаьча зарцхазарашцен дІайийдеча ахчах цхьа дакъа АЗС белхлоша шоашта дуташ хиларцен къоасам лоаттабара бах.

Социалистически долахье меттахьа хулийталга Іалашдара хьакъехьа йола партен правительствин указанеш кхоачашъяра юкъе цІенхаштгара кхоачамбоацараш хиларахи мехкдаьтта продуктаьта реализаци яра оттаьь порядок АЗС телхарахи мехкдаьтта продукташ дІа-са нийсъеча Грозненски база директора н. М. Е. Петрашн АЗС болча пун заместителна н. М. Я. Тулаевна «строгий выговор» яьй Нохч-ГІалгІай АССР халкъа тІаьхьожама Комитето.

РСФСР «Главнефтеснаба» Грозненски управлене начальника н. С. И. Качарова теркаш тІабоьзабьб управлене аппарата оагІонгахьара АЗС балха бола тІаьхьожам мела хилара, социалистически долахье меттахьа хилийтар Іалашдара хьакъехьа мехкдаьтта продукташ дІа-са нийсъеча Грозненски база кулгалхошкара дола довгІар кхоачамбоцаш дІадехаш ца хилара. Царгара хьалийкад цу гІулакха йоагІаш йола порядок оттаелга.

Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Советагара дийхад гражданашка мехкдаьтта продукташ йохкара РСФСР «Главнефтеснаба» Грозненски управленена йола план алсамъяккхара йолча торонта хьожилга.

Халкъа тІаьхьожама Заводской Комитет (пред. Давыденко) декхарийла яьй социалистически долахье меттахьа хилийтара бола тІаьхьожам чІоагІбара хьакъехьара мехкдаьтта продукташ дІа-са нийсъеча Грозненски база халкъа тІаьхьожама групна болх хьинаре берзабе.

РСФСР «Главнефтеснаба» Грозненски управлене начальник н. С. И. Качаров, мехкдаьтта продукташ дІа-са нийсъеча Грозненски база директор н. М. Е. Петраш, автозаправочни станцешта йола пун заместитель н. М. Я. Тулаев декхарийла хьаь белгалдаь кхоачамбоацараш дІадаха.

ЯЛАТ ДОА ЦА ДЕШ ЧУДАРА

Ялат чуйна доалаш латт Урус-Мартана района «Горец» яхача совхозе. Дика хьийкъад из. ХІара гектара тІара 21—22 центнер йоал. Ялат цІенех доа ца деша чуэпача доккха новкъостал ду совхоза кулгалхоштеи партийни организацеи укхаза вІашагІъеллача халкъа тІаьхьожама групна.

Дика вІаштІехьбаьккха бу шоай болх халкъа тІаьхьожамхоша. Ялат чуэпача, цунна транспортировка еча, хьатта, къычахьа халкъа тІаьхьожама постащ а болх беш.

Ялат чуэпача механизаторашта керте латт халкъа тІаьхьожама групна член хьакха латта механизатор Асуев Іалауди. Шийн производственни заданеш тІехкхоачашъярал совгІа шийна тІабилла общественни болх а дика бу Іалауде. Дукха да цо теркал де дезараш: ялат тьоакхачеш оз оарзачен хьакха деза, комбайнаш лаьи болх бергболаш хоча хьалаш Іалашде деза, къахьегама дисциплина телхараш терналбе беза. Юххьанцэ ялат чуэпа доладенначэ хьалхарча деношка дар ца. Ялат сихеи дикеи чуэпача механизаторашта эргІоала материальни поощрени белгалйир совхозе. Иштта дІайоалелар механизаторашта юкъера яхь.

Механизатора Эльмурзаева хІа йовкъаш юташ 'а лакха а хьоакхаш моттигаш гучаьлар цуй балхага хьаьжаш хиннача Асуевна. Из дош сайрийна дийнар механизаторашэ. Балх во беьча механизатора чІоагІтІа бехк бир.

Цул тІехьагІа цу тайпара моттиг кхы дийсъеннаяц механизатор Асуев керте латтича бригаде.

Кхай тІара ялат кьатта тІакхуьхьача водителашта юкъе кхетана боах бе а цу гІулакха тІаьхьожам лоаттабе а тІадилкхад халкъа тІаьхьожама групна члена шофера А. Масхадовна. Тозал гаьнь а кхай тІара хьатта. ХІаьта а массанахьа бІарг лакха, ялат лечкъадергдоаца гІулакх вІаштІехьдаккха кхуо халкъа тІаьхьожамхочун. Дийнахь 10—12 рейс ю цо денна норма 8 рейс йолча. Цудухьа «Дикагіа вола водитель» яха карара кара тела вымпел дукхагІа йолча хана Масхадова машина тІа латт. Масхадова иштта дика теркаду шийн хІара шофера дІа, цунна ашар. Машинаш оаха латтаргІоацаш ваш запчастеш хинахьа Іалашъе хьо.

Хьатта хьакхухьача ялата тІаьхьожам лоаттабу халкъа тІаьхьожама групна члена Булчаев Джамалайла. Совхоза массайолча отделенешкара ялат кхоач из волча хьатта. Цун учет дертІа леляр, хьатта къахьегача болхлой къахьегим вІаштІехьбаккхар, ялат цІендеш отходаш дукха ца цхьийтар — уж декхараш да цунна хьалзашка хаттараш. ХІаьта царех из дика а лоархІаву.

Совхоза парткомо даим новкъостал ду халкъа тІаьхьожама групана. Цун сигналех де дезараш оперативно ду. Цудухьа дика толамаш деах совхоза къахьегамхоша В. И. Ленин ваь 100 шу дизара сийна тІайийцача социалистически яхье. Дахьенна ялат дІачудалара план кхоачашъяь бовлаш латт къахьегамхой.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) халкъа тІаьхьожама групна член Асуев Іалауди, совхоза директор Эльмурзаев Махьмади, Булчаев Джамалайла кхай тІа латтача гІулакхех лаьца беседа еш ба.

И. Пипова сурт.

ХІАНА ДОАДУ ЧА?

ДІалахача Іай чІоагІа хала хир «Шалинский» совхоза хьайбаш лелалераша доакъар доацаш. Гурахь совхоай кулгалхоша Іа дІахьлургдаш мотташ кхоачам боллаш ІалашдаьдацАр моша а гІоша а доакъар. Цу тІалате боахама дукха зе дир.

Из деш дукха дийцар совхоза кулгалхоша, парткомо, болхлой собране. ЧІоагІо йир хьатІадоагІача шера из тайпа гІалат ца далийта, хьайбашта из эшна мошта доакъар, концентраташ, ча Іалашде.

Мишта кхоачалйу совхоза кулгалхоша а къахьегамхоша а шоаш баь сощам?

Цу хаттара жоп лоаца хьа тхоашта моггача бесса. ХІаьта дош деннача тІехьагІа хьайбаш лелалераший совхоза кхыча болхлой хьинар мел ийденнад белгалде йиш я кхоалагІча отделене кхаш бІаргадейча. БІарга из кхоачча укх кхашка ча. Механизатораш кІа чуийца баьнна дукха ха я, цхьабакъда боахама вІалла ца эшаш санна теркІал ца деш улл ча. Цо хьаьных гІоша доакъар Іалашдара гІулакх совхозе во лелаш хилар.

Доа ца деш хаинахьа чу хІана эшаш оаш ча аьнна даьча хаттара лоацца жоп ду отделене управляюще нов. Хасмикон Данилбека:

— Техника тоъаш яц.

ХІана, мичай шун из хьаттача еррига дипь мара стогометатель яц, — йоах управляюще, хІаьта уж шоакъе а шоазагІа тІаьшна люпеpна льоахача я.

Иштта во лате совгІа доакъар Іалашделга. Хьагучох цу гІулакха дукха сагота бац совхоза кулгалхой а партийни организаци а. Соахкарча халенех йоагІа урок ийцац укхаза.

Дукха ха йисаш Іа хьатІакхача. ХІана хІара дийнахь, сахьата дыр чІоагІа пакъадаргда шелих эттача. Цудухьа берригга теркам тІабахийта беза совхоза кулгалхоша доакъар Іалашдара.

С. БЕРДОВ.

АХКА — ТХОНА БЕХКТОКХАМЕГІА ЙОЛА ХА

Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза халкъа тІаьхьожама групна къаьстта теркам тІабахийтар укх шера ма хулла сихагІа а доа ца деш а ялат чуэцара.

Цу гІулакха хьалхе а оаргагІ а дашна зиэаш доли хьалаш кийчдир оаха. Колхоза парткомаца цхьана чІоагІйир хьувкъам чуэпаш дІахьоча компание план, вІашагІъеллар халкъа тІаьхьожама пхиъ пост. ХІара посте кхоакха саг ва из бехктокхаме гІулакх леладеш.

Иштта 4 тракторни бригаде вІашагІъеллача цхьан поста балхах лаьца дукха белаш ба са.

Групповой методах ду цу бригаде ялат чуэцара балхиш. Ерригаш а итт комбайн я болх беш. Хьувкъам чуэпа болабалалехьа шоашта хьалхашка латта деккараш а цу гІулакха бехктокхам а дІабовзийтиш комбайнерашца беседа йир укхаза керда вІашагІъеллача халкъа тІаьхьожама поста членаша. Уж ба комбайнераш Кузин Иван, Попов Александр, Павленко Александр. Бакъда комбайнераш мукх чуэца болабелча гучалъьлар Кузнецов Николаеи Гриценко Александреи комбайнаша ялат доадеш во болх белга. Цхьаккха минут ца йоаеш еррига а комбайнаш соцаь сиха дІадаьккхар поста членаша гучадаьнна тІалат, иштта аьлла тоайир комбайнаш.

Халкъа тІаьхьожам — халкъа бІарг! Иштта шоай декхар дика кхетадеш из даззе кхоачашдеш я ялат чуэцача 5-ча бригадера халкъа тІаьхьожама пост. Цо гучадаьккхар Чуприн Ивана комбайно, из дика тоаь ца хилар бахьан долаш, ялат доадеш хилар. Цу тайпара гІалат далийта хьувкъам чуэпара техника во кийчъяь хиларах гІоа техар бригадира Ерохин Александра, хІаьта комбайнера 600 килограмм кІа нанет йир.

Нагахь санна дІадахача шерашка чак кагаш кхом ца беш кхашка дуташ, аьтта оахача хана трактора новкъа ца хилийта кІи техе доатадеш хиннадале, укх шер кхыча тайпара вІаштІехьдаьккхад из гІулакх. Ялатах санна чах а кхомбе лаьрхІад колхоза къахьегамхоша. Цудухьа ялат чуэпцашехьа ча хьагул а дийя фермашта из хулла юкегІа хургдолаш аргІаш ду пувах. Цу гІулакха лаьрхІа звено вІашагІъеллай оаха. Пхиъ тракторни лафет я звеноца. Балха цахахдаш тІаьхьожам лоаттабу контролераша. Шоаш бола беча участке хьежа ца Іеш массанахьа бІарг хаобаш гучалевна кхоачамбоацараш сиха дІадахара оарнагІбуал уж. Дукха ха йоацаш хоам бера тхога хьайбашта доакъар Іалашдеча 7-ча бригаде къахьегама дисциплина телхаеш моттигаш нийслу аьнна. Оаха техкача бакъ хилар тхога бахьнна хоам. Кхы дукха гоа ца деш собране дийнар из дош. Хьинар долча болхлоех вІашагІъеллар халкъа тІаьхьожама пост. Цу гІулакхо дикка ийвй къахьегама оасаргъ, цу постера ухха тІехьара хоамаш гІадвуташ да. Иштта контролераша хаинахьа новкъостал дарах цунах берхаг лаьнна дукха моттигаш я колхозе.

Укх деношка баьцадараш хьожаш рейд йир оаха. Рейд еш тхона гучаьлар бешамашкара чуийнача 42 тонн нарсех 12 процент телха хилар, уж хьайбашта доакъар дІаеипалга. Кхы а воагІа лел гІулакхаш кхоалагІча бригаде. Чуэцаш латта баьшадараш хаинахьа потребителашка дІа ца кхачийтар бахьан долаш уж таллаш моттигаш нийслу. Масала, чуийца хьацача 52 тонн нарсех кхойтта тонн телха хилар. Хьайбашта юпе мара пайдапа йоацаш брак яр из. Цудухьа баьцадараш хаинахьа чуэцарех уж потребителашка дІакхачийтарех леша хетаь колхоза правлени хилар. Цига дийцар бешамаш лелаеча № 2 йолча бригада балха гІулакх. Чуийца баьцадараш хаинахьа потребителашта дІа ца кхачийтарах бехктокхаме эзай № 2 йолча бригада бригадир Г. Савельева № 3 йолча бригада бригадир Т. Шепилина. Хьайбашта доакъара дІаденнача нарсий ах мах цар чотах юхаметтаоттабер.

Иштта, производстве брак нийсйолийтарашца, къахьегама дисциплина телхараца даим къоасам лоаттабаш, уж материально бехктокхаме уэзаш хьайоагІа колхоза халкъа тІаьхьожама групна.

Кхоачамбоацараш гучадахарал совгІа производственни бригадаштеи фермаштеи денна новкъостал лоаттаду халкъа тІаьхьожама групна. Из бахьан долаш боахача дикка пайда а боал. Цудухьа шоашта эшачо новкъостал деш тхо долча боагІа хьайбаш лелалерии, баьцадараш, ялат кхеде. Иштта Сунженски консевни заводе шоашта обвеси общети ярах тхо долча латкъа вера сом кхебеча бригада бригадир Павлов Василий. Цу сигналах шоашта Сунженски юртбоахама производственни управлене агроном А. Михайлов а волаш Сунженски консервни завода приемни пункте баха хилар тха групна халкъа тІаьхьожамхой. Хьежача гучадьлар норма цхьа процент мара ца йоагІача хьайбу сом итт процент скидка а еш дІаийбеш хилар. Из гІалат цу метте тоадир шер, приемни пункта заведующена эхь а хетийташ.

Къаьстта чІоагІа таІазар ду оаха къоал дераша.

Кхаьча яьнача нарсий хьелхара хьувкъам чуэцача хана дар из. Бешамаш лелаеча цхьоалагІча бригадерча халкъа тІаьхьожама посто сигнал елар учетчик Павленко Марин нарсаш дочкъаь боалчара лаьцаІ аьнна. Къоал де гІийрта учетчик Павленко Мария колхоза правлене балхара дІаяьккхар. ХІаьта массайолча колхозхочунга дІа а хайтар къоал дар бехктокхаме оазарг хилар. Цу хичь деиз колхозхоша къоалдаь моттиг нийсъеннаяц боахаме.

Г. А. ФИЛИПЬЕВ,
Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза халкъа тІаьхьожама групна председатель.

Кхоачамбоацараш дІадахара доккха новкъостал ду

ХІара боахама кхаш лелалерий, механизаторий хІайара керттера декхар да гІоаза дийнар ма хулла дукхагІа Іалашдар. «ХІара ферма хьайбашка дика долаш Іа даккхийтара!» цу дешах болх беш ба хІана колхоаий, совхоший доакъар Іалашдераш. Царна доккха новкъостал хул халкъа тІаьхьожамхоша беча балхах. Хьалхе а отталъча алапах бу цар шоай болх. Иштта шай бетта районни халкъа тІаьхьожама комитета йир халкъа тІаьхьожама групнай председателий семинар. Царна хьалхашка декхар оттадир хІара боахама хьайбашта шортта тайп-тайпара доакъар Іалашдара тІаьхьожам лоаттабар. ХІаьта хьайбашта Іалашде деза доакъар—йол, ча, силос, витаминни хьовр, сенаж, плодаш да.

Ялата культураш чуэцара нийсса халкъа контролераша боккха теркам тІабохийт дІайийна баьцаш хьэкхара, йол Іалашъяра, чах аргІаш дара, силос йоллара, хІаьта ца дерригга доакъар хьайбашта Іа доаккхаргдолча фермана юхе хьатІаоаэра. Халкъа тІаьхьожамхой групнашта новкъостал дара кхашкара балхаш чакхдаллалца аьнна шацанІ а сиха болх беш а механизатораш, хьайбаш лелалераш, специалисташ, юрта активисташ юкъерОагІа хаина йола дозорни постащ. Цу тайпара 20 пост вІашагІъеллай. Царна чуэоагІа 65 саг.

Районни халкъа тІаьхьожама комитете болх беш а хиит сиха доа ца деши чуэцара доакъар Іалашдара тІаьхьожам лоаттабу оперативни групна. Групнана 11 саг ва. Боахамий халкъа контролерашца цхьаьна хадданаш тІаьхьожам лоаттабу цо кхашкара балхаш мишта ду, къахьегам мишта вІаштІехьбаьккхаб, техникахи транспортахи мишта пайда эц, чуийцача ялата учет мишта лелаш хьожаш. ДІайийнеи ерий тІаььнеи баьцаш мишта хьовх хьожаш еррига производственни участкашка хадданаш рейдаш ю. Цу гІулакхах доккха новкъостал хул кхаш лелалерашта, хІана аьлча, цу дерригача балхах цар бехктокхам совбаьккх цо.

Цхьабакъда, хІаназалца заьча тІаьхьожамашца тьахьеккхад производстве ца йоаш йоаш кхоачамбоацараш хилар. Иштта Ленина цІерагІча колхое, «Шовдений» совхое йоагІа терхо хьацар доакъар Іалашдара киаш йоал техника хаинахьа кийчьяра. Бакъда из кхоачамбоацар белгалдаьккхача халкъа тІаьхьожамхой групнай новкъосталца хьнна гІалат сиха дІадаьккха торо хилар. Цо баьча тІаьхьожама материалаш ийцар районни халкъа тІаьхьожама комитете, колхоший совхоший кулгалхоши. Цу гІулакхо торо хилийтар лоаццача хана еррига техника доакъар Іалашдара кийчъе. Халкъа тІаьхьожамхоша дає новкъостал хІана гуш да. Из шаккъе боалаш доакъар Іалашдара районе хьалха латтарех ба.

Халкъа тІаьхьожамхой бІарг тІа ца кхоачаш дисац цхьаккха производственни дакъа. Иштта Ставропольски совхозе герох лакха хьоакхаш хилар гучаьлар царза, касарах улла герох цІена ца оарданга, чах сихха аргІаш ца делга. Оперативни групна членаша Т. Егизарова, В. Чубарова шоай дош валар ду хІадахьеxьа. Цул тІехьагІа колхоза керттерча агронома Ю. Федорова лаьрхха йола мероприятеш белгалйир уж кхоачамбоацараш сиха дІадахара. Шоай балха юкъе брак нийсъйийтачарий совхоза директора приказ а тоьхаш бехк бир.

Ялат чуэцачара кхоачамбоацараш, ялат, доакъар доадеш хилар санна дола дешаш дийцар Ленина цІерагІча колхое. «Горачеисточненский» совхое парткомий заседанешка. Уж кхоачамбоацараш белгалдаьраш а халкъа тІаьхьожамхой бар. Цар заседанешка дІа ца мел оттадаь гІешаш бакъхилар, хІаьта хІахе йоалча хана уж шоай да йиш йоадийла а белгалдир цу седанешка. ХІаьта комплексни бригаде кулгалхошта А. Попова, М. Сухотьева партийни хьесапе бехк бир.

ТІаьхьожамхоша иштта белгалдир Ермоловски, ЦхьоалагІча шурий, Грозненски шурий совхозашка ялат цІена ца оардинга. Цар предложенех арзана йола канаш юкъе дола пархаш цІехьа аьрдар. Теркал ца деш Іеннар тІаьхьожамхой кхоалагІча совийбаьцадарий совхое ялат чуэцара болх дертІа оттабанза хилари доакъара эша ча доадеш хилари. ВІалла ца оарзаш диса касараш цІена ца оардаши юха оардийтар из бола беш хиннача комбайнерашка Н. Будникова, А. Беликоьа, Г. Волкова. Из санна кхоачамбоацар нийсдалийтарах совхоза керттера агрономи отделене управляющий районни халкъа тІаьхьожама комитето тІа а бийха ца боагІара бехк бир.

ХІана чуйна долалча баьцадараш. ТІаьхьожамхоша леларо кхеташ мах бечел заготовительни организацешка баьцадараш дохкаро санна хала хеш а. Из гІулакх тІехдика оттадаьд ЦхьоалагІча мая цІерагІча колхое. Цу колхое хІанале цхьоалагІча сортах йола тонн нарсаш, помидораш, хьацц еккай. ХІаьта шоалагІча сортах дола баьцадараш шоай консервни заводе чакхдоех. Цу тайпара оттабаьб шоай болх Ленина цІерагІча колхое а. Цу шин колхое цхьанакхе а калограмм баьцадараш отхода, хьайбашта доакъара дІачакхийтаь.

Бакъда, иштта дика оттабаьбац болх дерригача боахамашка. Масала, «Советская Россия» колхое, «Атагинский» совхое стандартни доаца баьцадараш хьайбай фермашка дІакхухьийтар. Из гучадаьккхар тІаьхьожамхоша. ХІана цу боахамашкара дукха баьцадараш горбдерча тиканшка кхоач.

Халкъа тІаьхьожамхоша шоай болх дертІа вІаштІехьбаккхар доккха новкъостал да боахамий парткомашта, кулгалхошта. Цу гІулакхо доккха новкъостал ду кхашкарча балхий комплекс йиаза кхоачашъе, дерригга балхаш дикен [illegible].

Ф. ВАСИЛЬКОВ,
районни халкъа тІаьхьожама комитета председатель.

А. РЫТЬКОВ,
хьувкъам чуэцара тІаьхьожам лоаттабеча районни оперативни групна кулгалхо.

КХАШКА-ТІАХЬОЖАМХОЧУН БІАРГ

Укх шера 3000 тонн ялат пачхьалкхена дІачудала дош деннад тха совхоза къахьегамхоша. Из да планал 300 тонн дукхагІа. Атта декхар дац из.

Из кхоачашдара тхоай низ ца кхоое лаьрхІар оаха, совхоза халкъа тІаьхьожамхоша а. Ялат чуэца доладалехьа вІашагІ а кхийтта дагадьлар тхо, хІаране де дезар белгалдир.

ХІанз ялат чуэцача цхьаккха а моттиг яц тІаьхьожамхой бІарг тІа ца латташ.

Доккха из тараз да совхозе: цаІ хьатта да, шоллагІдар кхашка хул (дІа-хьа кхухьаш да из). Кхашка етта йоагІа машина цу тІа гІолла мара чакхъялац.

ДІадахача шерашка тараз тІа багІарашка эза муха тайп-тайпара хулаш моттигаш нийслора: цхьанне кІезигагІа, шоллагІчуи дукхагІа. Цу гІулакха теркам тІабахийтар оаха.

ХІанз цу шинна а тараза тІа болх беш бІарг лоцаш эттара тешамегІа бола нах — тІаьхьожамхой ба. Ши леза звеньевой коммунист Плазов Берсев инженер Тагиев Мусеи. Берса шийн хьажа вІашта гІулакх дь а аьнна мукъа ва.

Кхашка учет мишта лелаш, реестр нийса яьй хьежа оттаваьа оаха тІаьхьожамхой групна член экономист Татриев Халат. Ишанилов Махьмад (совхоза комсомольски организаце секретарь) наькъ тІарча посте ва. Цуна декхар шоферашн шоай маршруташ телхайоц, наькъа тІа фийгаш Іолегаэой тІаьхьожам лоаттабар да.

Дукха ха йоацаш цхьан комбайнера кІи кІотарган эгІийтар юкъ-юкъе. Браколела хьакхар шоашта юкъера цаІ из зуьш волга. Из ца тха тІаьхьожамхо комбайнер Еплоев Бакатгира. ДукхагІа гектараш хилийта сихвенна хинача комбайнера массаленна хьалхашка юхабе бийзар цо баь «болх». Кхы дахьнадац цунгара из гІалат.

Бакатгири шийна тІадилла гІулакх доахаш белаш а тешаме а чакхдоаккхаш тІаьхьожамхо ва. ІуйрнйЙа эттава хьакха кхай тІа а ваге шийн комбайн кийчъю цо.

Мекъача комбайнерашна теркам тІа ца бохнийташ дуташ цхьа лоархІаме гІулакх да. Хоаш ца цкІ Іуйрийна ялат кІеззига тІаьлагІа хулаьга. Канашта тхир тІадула фийг бест. Маьха хьалбоалаше а ха бокъабелча санна хете а хахахьа дІаздац да тІулал. ХІаьта шах айбахлалца комбайнаш латтийта йиш яцай. Комбайнер декхарийла ца тІаьдо балле а цхьа фийг ца боалийташ ца боасбергбоали барабан веле, канаш чакхдуклача ваххалашта юкъера юкъ кІезигье. Из дац цхьаболча комбайнераша, хІана аьлча иштта из барабан тоаййча моттига мара лалла йиш яц комбайна барабан дІашкъаргъа кІезагІа скорость ІотІатохкаме а. Цу гІулакхо гектараш дукхагІа хургдола шоаш «гаэа» пот тІатеІабу цхьабараша. ТІаккха фийнаш дукхагІа дус канашка.

Цудухьа лаьрхха теркам тІабахийта кхоачийта Бакатгаре из поручене. ЦаІ комбайн хІана юкъе яхийтан цо Іуйринйа барабан канага хьежа тоалбйй ца хьожаш. Дукха ха ялаш оыт йолча комбайнера из тохкам бе. Цхьатарра мтІарах латтача комбайнашка 10—15 минот хахьехьа хьеже чакхвоал из.

КІа дойъаделча юха дІахец комбайнерашц уж «тормозаш». Цига цхьанкха тІаьхьожам бецц, хІана аьлча комбайнерашта шоашта пайдане хан барабанаш юхатоа а цар ош леи.

Дукха активисташ а ба тхона новкъостал деш. Царех цаІ ва тха участкови уполномоченни Хашагульгов Лохан. Саракьа массайолча комбайнашка хьежа чакхвоал из, бункераш чу хоэн а ца хоэш а ялат дисалий хьож.

Зоаца аьлча, ахархоша хала кхелаь ялат цхьа фийг ца йойташ складашка кхачийта гІерт тхо. Гектаре шийн дерригга беркат хьалу. Юкъера лаьрхІача 21 центнер чуэц хІара гектара тІара. Пачхьалкхен амбарашка хІанзехьа а 1350 тонн кІа дІахьийтад, 1000 гектара тІара мара аьрза доацапше я. ХІанз кІезанга дотІаш делларах меллента кхашкара балхаш, хІаьта а дукха ха езаргьяи тхона юхе йиса 1300 гектар чуэца: хІанзалца 13—14 комбайн мара хиннаш тха кІа чуэцаш, хІанз 34 я. Гудермесера, «Овощевод» яхача совхозера новкъостал денад цига.

Кхашка кхыдола балхаш деча а тІаьхьожам лоаттабу оаха. Укх шерара ча — доахан лелалерашта дика наькъадаргда. Цудухьа доа ца деш из кхай тІа фермашка аргІаш хилийта гІерт тха. Йоккха аьшка решеткаш тІа а ягІаш 2—3 тонн ча чуэдаш лах тележка я совхозе.

Нарца оаха хІанзале а фермашка дІадихьад 2500 центнер гаргга ча.

Юкъера лаьрхІача 12 агрегат я лаьтта оахаш. 200 гектара тІа пожнивной хьэжкІаш дІайийнай.

Уж балхаш а ца дий хьувкъам чуэцара юкъе довгІаш. Цудухьа цига а даим бІарглоцаш да тхо.

Х. АЛБОГАЧИЕВ,
Назрановски «Знаменский» совхоза тІаьхьожамхой групна председатель.

Доазол дехьара

ЙОККХА БИЗНЕС ХЬАЛЛОАТТАЯРА

Шоай парламентски алапеш мишта совдоах английски общинай палата членаша? Парламентски гIулакхашта мел влияни ю промышленни торговни компанешкарча, страховой обществашкарча, банкашкарча, юридически конторашкарча, рекламни бюрошкарча, прессашкарча цар бувзамаша?

Ца тайпарча дешаша английски общественноста уйла чIоагIа тIа оз укх тIехьарча хана. Община палата балхоша сел чIоагIа хьалгI хилара бахьан дар лейбористски парламентаре Гордон Бейджнера Грецерча хIанзарчи режимах дика уйла хулийташ йолча материалашта Англе пропаганда яр дукха вIашагIьеллачи гречески тIема хунто финансировани еш хиннаеш «Морис Фрайзер» яхача фирмагара алапи ийдаьд ше аьнна наха хьалхошка мукIарал дар.

Ший безам а болаш даьар Бейджнера даь къамаьл, «Санди таймс» яхача газета тIа кевачехача къайленаш гучайоахаш йолча дукххача материалаша тIакхоачалаь хьалаш бахьан долаш дар. Уж материалаш гучаларо юха а уйла тIалар английски парламенте лоббистий, е доацца аьнча, тешшачча финансоаш гIулакхашка гIолла лоош бувзабенна йолча, Англеча йоккхача бизнес хьаштам парламенте чIоагIа хьаллоаттадеча «толкачий» груп ваш хилара проблемаша.

«Дейли телеграф» яхача газета даннеех, общинай палата консерваторни членийи лейбористийи доаламбоацаш дола дакъа мара дац алха шоай парламентски алапех кхоачам беш. Вож юкъебиеш парламентарем — дукха хIама ца оааш 700 саг — промышленни торговни компаней директораш ба е шоай доалахьа наьха санна йоккхий акцей пакеташ йолаш ба. Цул совгIа, дуккха барош йоккхача бизнесо Iалашбеш ба, тайп-тайпарча фирмай «парламентски консультанташ» е «эксперташ» а болаш. Дукхьал из лакъа долаш «Морис Фрайзер» яхача кампанеха юкъевахав Гордон Бейджнер а.

Цу тайпарча «керта белаш долча бувзамашеи "контакташеи"» йоккхача бизнеса хьашташ хьехадеш йолча законопроектах лаьца общинай палате ёча дебаташтек голосованенех мел йоккха влияни ю яха дош ца лувча гIеот английски буржуази капайоазув. Цунна меттел кIирхьаь ювц, газеташта хетачох, вIалла тоьаш йоаца парламентски жаловане проблема. Из а пхи шу хьалхагIа мара доаддаI шоаза хIама ьлиц аьнна ца лаххьаь йоллашехьа а да.

Англе чьал долча гIоларий органо — «Файнэншл таймс» оалача газето яхачох, мегашагIа йола решени хургьар «дешаца хьалт долаш долча къьаст-къаьстача гIоазардита даь гIулакх бахьан долаш луш Кола ахчан вознаграждени паргIатта дIаала йиш йолаш парламента членаш хилара формально мукIарал эзоах». «Шоаш йоацаш, цу тайпарча гIулакхо новкъостал дергдар английски «демократе» прогрессана. Харжархой пхьаккха шеко хIаьта а хургьийар Англе моллагIча а буржуазни парте парламентски кандидат общинай палате хьан хьашташ хьаллоаттадергда яхача дешах.

Ю. УСТИМЕНКО,
ТАСС корреспондент.

Лондон.

ДОТТАГIИЙ ГАСТРОЛЕШ

ДЕГА ТОАМ БУ ИСКУССТВО

Вай хьамсара, А. В. Луначарске цIерагIча Пензенски драма театра артисташа, хьахьеххар шоай яр башха дика, цIенхаштта художественни дехкараш кхоачашде низ бола творчески коллектив хилар. Цар репертуар тайп-тайпара я тематикага диллача а жанрашка диллача а, ролеш ловзара стилистика оттаьнча пьеса башхалоаш йоа хьежжа а. ХIара спектакле къаьста хьагучабоал цуи идейни чулоацам режиссерски акцентaш къоастам боллаш вIаштIехьаккхар бахьан долаш. Цу театра дуккха спектаклеш шеко йоацаш дика хилар хьахьокх уж кийчъьр шийй художественни уйла хьалагаллама хараз совгIа, чекхъяккха я довш вола башха дика художник РСФСР искусствай заслуженни деятель Г. Д. Епишин хиларо: спектаклаш уттаеш йолча цехаша дика, хова, тоам болаш кийчъьй декорацеш а, костюмаш а, бутафореш а.

Башха-дика артистически оамалаш йолаш я театра коллектив. Цунна юкъера белгалбаха мегаргболаш ба РСФСР халкъа артисташ Л. А. Лозицкая, П. М. Кирсанов, артисташ Э. А. Саловин, М. С. Светен, Э. И. а В. Т. а Апсеньевгlар, Б. К. Прокурьина, В. Сазонитова, кхьыбараш.

«Традиционни сбор» яхача спектакла тIа режиссера М. А. Юфа-са артисташеи шоай уйла тIаерзачьа сага оамалаш бе-бе хилар, сага вахар цуи оамалаш хьахилара наьхъаш чоалхане хилар автора гIолла — цунах тема я тешаш хьахьокхара. Спектакло къаьста хьайоах ньыъе тIа найсдуча «вахара халонех» кхеравала йиш ца хилар. Бакъдар аьнча, вахар хала да, шьра тIоинхь бац из, амма хIара сага компромисе йоацаш, «кхел ишта миннай» ца ахаш ваха веза шийй дакъа. Цунца цхьана автора а, театра коллективо а къоастам боллаш хьахайхаду, «уж хIанзара кагий нах яхий Iа» яхаш каст-каста хьехабеш болча цу кагирхошна шодица гIулакх тоссадеша, кхьметтал уж лагабехача а, цар нравственно сага саперсIатдоакхаш а, цIекагIа, дикагIа, сийдагIа, гуманистIа хулийташ а хилар. Спектакло дика уйла дага йоссаш, зрителаш зале чIоагIо сацам ост зрителаш спецени юкъе бизза бувзам тоссабалар, хIара зрительш шийх фу довла, шийй вахаро ниъ миштаб, шийй дег чу хьежа аьнна хетаду.

«Цена саг волаш хьо чьалхкйъякваде — хьа вахар вIаштIехьаьнна хьонь», — йоах пьеса тIа Усов Сергея вахар нIайтIехьдалаш яхаш кадечунга.

Цу философски уйлано моральни нравственни салоIам бу хIара зрителаш, хIама аьнча дуккхачеа вахаре къона болча хена лийохIача тайпара чакх ца доалаш, диеза кхоачаш ца хулеш тIамаш диса, къьабакъда, ше аьнна ха вIенача дегана аьнна хилар дагадехача дезаьIа хет из, дIадаха шераш сакхетаме, цхьа мIаш дилаш чакхлаьнна хиларах тешаву, деррига а кхоачаш хиналене «Ираз лохаш» яхача шийй цхьаькха спектакле тIа автора йоах: «ЛоархIаме да хьакин хила гIертар а доацаш саг хила гIертар». «Традиционни сбора» тIа В. Розова дIахо хьу цун маIан, вахарера шийй моттиг йоккха ене а, юкъарча гIулакха лоархIаме хилар кхетадара тема. Бакъдар аьнча, спектакле тIа мел вола хIама деррига а цхьатара дай, хIаьта обзора планагIа аьчча газетин статья тIа тарлац хIара артиста баьхах къаьст-къаьста душа, иу тIа а режиссера М. Юфай бIаргчен буьлам болая ансамбль хьае вIаштIехьданна а хилча.

БIарча хьайщача спектакль миштай вай подарра хуне Грознера шийй гастролеш «Традиционни сборана», шийй репертуарера кай Замах, Советски сага духовни вIаьхелах йола кIоарга советски пьеса из хилларах тарра чьайиллача театрана из «программни» йоланда.

Цу спектаклага хьежача хана эстетически салоIам, духовни паргIато холу, гражданска доккхал ду шийй советски бытах ерригача строех, халонех дика даьл а, хьакъале, цIена, унахцIеча, сага хила ма доагIар долча вахарах.

Кхьача дунен тIа ваьлча санна хет «Аьхха» яхача О. Бальзака пьесага хьежача. IийIачча балхий, долла хIама ахчо лелладеш дола, аьхкан кьысаIера, саг ца лоархIаш, наьха общества — доттагIел доацача общества оакхарий хьасале бахача наьха общества деррига моральни нравственни гIулакхаш деха дуне шийй ерригача къьалхи хьалхьехкаш Оноре де Бальзака «Адамий комеде» тIа. Цун цхьа дакъа да В. Фабра «Аьхха» аьнна цIи а тиллаь инсценировка ю «Саг йоалаяза волчун вахар» яхар а. Ахчан проблема, вошо низо чIоагIо лоархIаме моттиг дIалоац О. Бальзака творчестве. Ахчанна тIехьакхер, Бальзака хетачох, адамаш хIалак хиларга кхоачалеш бола зуламе низ ба. Бальзака хьахьокх «ахчан принцип» даькъаза воаккхаш, дезалах найлак дукхьа вIашагIбелла барт беш, безамах проституци еш бола зуламе низ хилар, юххера, «ахчан принцип» яьккхача сага психологена юкъе йола, цун духовни физически низаш дока а деш.

Инсценировка, массазе а санна, воллуш романа лоархIам лоабу: цун сюжет укх тайпара я: гоалача тIайща боац боалача Флора Брерьес кIоарта ше дукхаезенна волча геттара воккха саг — вIаьхий Жан Руже вошона тIехьакхуш волча шийй «везарвина» — Макс Желеца Iехаву.

Цар вахара юкъебоах къийлоло, хIаьтта наьхахтара арахьийи Руже вешей воI, полковник Филипп Бридо. Макс дуззе вун до, хаь вешийна дегIала вола, тIаккха шийца вьттув болча тайпара Флорайца барт вIаштIехьа а баькхе, шейгахьа ерзаю из а. Жан Руже деррига рузкъа а, новкъостий ээсараш, хаь воша, Макс ше боабараха бохкараха доккхал а деш. Нах шоайла — берзалой.

РСФСР халкъа артистка йоккхача говзалца ловзаю Флорай роль наьха тийша боах, хIилла, безам, укх дунен тIа тайпача балхо юкъеерзаньча кхалсага чоакъалал нах хьогабеш йола оамалаш, хIилла аьхха кхалсага дукха йоахкаш хилар шордаьна эйхьел, моттайоллийташ йола Iимеоза цунга гIолла хьа а хьокхаш. Доллача хIаманна теша дог доагIа актрисах, шийй Жан Ружега гIолла ахча дукхадезалгё а, тIехьарча хана къоаночун безама сийт лотабалар а Флорийна ше а веза аьнна хетар а, ше ватанза из Iерг ца хилоах дог тешар а, хьахьокхача РСФСР халкъа артистах П. М. Кирсановх а санна. Артиста оттаду шийй сесага везар еле шийй тхов кIал чуинтача сесаго Iехаваьча мазра хитаре - доестам даьнна сибат.

Вицлац Макс Жиле роль ловзаь артист Э. Соловьеи. Эхь доацаш, хIамая хьесап долаш, шийх бIубенна «кун дола къонах» шийй гIулакх тешаме лелладеш воле саг — иштта хьахьокх артиста шийй турпал, романе тIа О. Бальзака цунна еена характеристика ма яра чака а йоакххаш.

Артиста А. С. Ефимова во ловзаяц Филипп Бридо роль, вахара, нака эгIазваха из хилар, саг доастамвакккаран латтарах ич тIера хилар хьа а хьокхаш. Цхьабакъда, цун ловзарца дукха ца тIагIоллара хIамаш, образа реалистичности цунах бола тешами боабеш дола «образах ловзилга». Артиста А. С. Ефимова ловзар драматичность кIелига йолаш а сийлахь-доккхача реалиста, таьехтлагIча бIаьшеренерча французски реализмана лард елларех цаI хиннача Бальзака ерригача стилистикана духьала доалаш а да.

ХIаьта бIарча хьайцача «Аьхха» яхача спектакло тешал ду А. В. Луначарске цIерагIча театра коллективо дунен классича произведенеш цIенхаштта торкалъеш хилара. Зрителашта чIоагIа хукхаезаеннай спектакль.

Дукхьашха енай вайкига Пензенски драматически театра коллектив. Оаха доггаех цу дикача театра дIахоьца спектаклий вай зрителаша бе боагIача тайпара мая бергхилоога.

Вл. ВАЙНШТЕЙН,
Нохч - ГIалгIай АССР заслуженни артист.

ТАДЖИКСКИ ССР. Комсаш чуша йолаьк Вахшски района «Октябрьский» яхача цIенаь совхоза комсий бешамашка. Укхаза хIара гектара тIара хьалха кхачача «чимаги» яхача сортах йолча комсий 190 центнер йоагах.

Сурта тIа: комсаш чуэцара болх эттара дикагIа беш йола Канжаева Армагуль.

В. Стеченцева сурт.
ТАСС фотохроника.

«ЛОАМАН ФО»

ЧIишка юкъе Iалама хозачи моттиге уж «Лоаман фо» яха пионерски лагерь. Эзар гергга бер да укхаза салоIаш. Цхьабараш экскурсера вIабаьхе, вожаш походе бахка кийчлуш, цхьаьнхаш сафоахьа хургIолча концерта программа кийчъеш, иштта тайп-тайпара шийй-шийй занятеш я салоIачаь.

Раьза ба пионераш шоай вахара. Ал хьамаьл даь массехк саг цхьа сесоа чаккхьиначча тIехьагIа шоллагIча сесоная салаIа юхеIийна бер. Шоашка еннача хаттара жоп луш Магомадов Iисаск Владимир Битаски аIийра: «ДоагIача хана укх лагере салаIа лачка раьза доаш даьхар тхо. хIама аьлча цIаккха укхаза хьийнадацар моттиг йоазаш яцар. Бакъда хIанначул тIехьагIа ахьхьнахьа а ца долаш укх лагере ахка лаьрхIаш. оаха. Тхоай вIаштIехьдоале кхоллагIча сесоне а укха дожIергда. ЧIоагIа везза моттигаш яйай ухона, сакъердаме я, дика кхоаб».

Кхы хаттар де а ца дезаш берашша шоаш дьадийцар шоай укхаза мел терко ю. Къаьстта дукхаезеннай пионерашта лагере каст-каста чакхйоаха спортивни мероприятеш. Ден-дешна дуя укхаза спорта дуккхача тайпех яхьаш. Шоайла къовсамаш доаттаду отрядашта. Со цига волаш шоллагIча пхьалагIи отрядаш футболаш лоацаш яр. Счет 7:0 йолаш шоалагIча отряда футболисташ котбаьлар. ХIаьта лагерерча бассейна наьк лечар яхьаш хилар.

Шийй болх дика боаеш ха берашта малетта дика вIаштIехьбаккха хоаш ва лагерера воккхагIвола пионервожата Мамакаев Тура. Веранцара къьаста цхьаькка ха мi дун. Цулухьа массанена дукхавеза.

О. БАЗЫЛЕВИЧ.

Ялташ чуэцаш лаьт Венгра кзашкара. Укх сурта тIа шоане бIаргагу Бекеше облестерча госхозе чуэцаш лотта муш. Цул кIезига даьнкагIа дийнзача догIаша чIоагIа дошадаьд лаьтта. Дуга доаназача гусеничи тракторош тIарча комбайнашца чуэца бийзар муш.

МТИ—ТАСС сурт.

Школа кийча я

Дукха дар Ножай-Юрта района Аллеробски юкъерча школе кеодача дешара шера кийчо яра де дезаш хиина балхаш. Классий цIенош, кабинеташка, мастерскешка топпар а хьаькх кIир тоха, тоазе дезараш тоа а даь корашта, маIарашта, вертакшта, классий досхашта бесараш хьакла, кх. дI. а.

Уж деррига а балхаш толамца чакхдаьхад укхаза технически персоналои хьехархой коллективои. Доккха новкъостал дир цар 7—9 классашкарча дешархоша. Царна юкъе дикача хьоххамашца белгалбаьлар дешархой Элибаев, Исмаилов, Булатов. Иштта дика болх бир технически болхлоша Исмаилова Татус, Абубакарова Хьалимата, Исмаилове Айшат, кхычар а.

Iоаша хьехархоштеи школанеи лаьрхIа доагор а Iалашдаьд дикоде.

Иштта дешархой книгаша, гойтара пособешца Iалашбара а шоай хачнаьбе терко вай укхаза. ХIанз деша ха йолча берех цхьаь цаI школал арахье ва дIтара шоай деррига дилаш оарцагIдаьха къахьегаш ба хьехархой.

М. ЭЛЕМБАЕВ.

ХIама ха ловрашта

ХИН КIАЛХАРА «ХЬАЙБАШ ДЕЛАДЕРИЙ» ФЕРМА

Цу тайпара ферма Iоьрмаш форда тIа Ягорлыски дукхай хьайийлай. Цхьайола опыташ тоаяма чакхьеначул тIехьагIа устрицаш ебба боалабьинаб укхаза. Шин миллион гергга устрицаш кхоаргIаеча цхьаькха а цхьан патонашца разработка еш ба вIара «Гидропроект» яхача института Киевски отделена болхлой.

ФЕГIА ХЬАЛЬ ГИПС

Промышленни газаша бIехдьеча фецере гипсови дом яьгулбара электрически фильтра конструкция кийн а а цоа пайда ийцаб полески специалисташа. Цу тайпарча фильтро гулбаь дом цIенбу. ТIаккха керамически промышленноста пайда эза а мегаргйолаш цIена гипс зуд цоа.

ЦХЬАЬККА А ЦХЬА СЕДКЪА

Скорпион яхача созвездене юкъе 150 миллион температура йола керда седкъа гучабьнинаб. Iилмахоашта кIанзалца яIзача сигаларча светилешта юкъе эггара лаккхагIа температура я цу седкъа. Ракета тIа хьаьлча телескопа новкъосталца ю керда седкъа гучабьнинаб английски астрономаша.

СОЙНА ВЗА IАТТА ХИ ЧУ ТIАЮВЬА ВАЬЦАШ

Дунен городашта юкъе эггара кIаьлбеседаьнера город Норильск я. Къаьстта цоай заналаршн проблемаш я укхазарча хьайбаш леладерий. Моттигерча доахан шурийца йод кIезига хуя, хIаьта вахкнарча зачалаьба микроэлементниш тоац. Из проблема хи чу тIаюволача баьцаша къоастайир. Доахана хи чу тIаюоле дете буц таIр баьнча шурийца дукха дунзагIа хилар йод.

ЧIЪАЬРИЙ РАДИОБУХЗАМ

ХIанзарча донара электрически прибораш мелла чоалхане дикен эле я хIанзарчоа, царел келдуал Iалам. Дуне эа йоацаш я тайпе кIама гучедеьнна. Скелевостокол (наьха хи чура цIекх я оал цоа) яхача чIаьра цхьа шийй тайпара клеткаш я. Мела электрически импульсаш тоаергта диллана хIанзарча электрони прибораш эшашагIа иц уж. Цу тайппара органаш йолча цу чIаьрашта дика холу шоагIе гаьна доацача кхьача чIаьрий мышцашка хьезуаш йола электрически разрядаш.

«ТЕРЕК» — «ВОЛГА»

СССР-а хьаллара моттиг яккхара «А» класса шоллагIча группа цхьоалагIча подгруппа шин команда дIтIанара матч хилар город Калинине. МоттигерчА «Волга» яхача командаи хайзар «Терек» футболисташ. Счет 2:2 йолаш цхьаккха а ца толаш чакхаьлар матч.

ХАОТТАМ

Тахан республике гIолла Грозни хулалуш моркаш а йолаш. Йовчан а йоацаш, малхбоалехьара гIайла. гIаьхьача боарамга кхоачаш мух а хьекхаш ха хила тарлу. фегара температура республике гIолла 23—28, Грозне 25—27 градус йовхал а йолаш хургьа.

ШоаттанIиалахьа кIиранийнахьа Махачкала районе хувналуш моркаш а йолаш. йовчан а йоацаш, малхбоалехьара гIаьхьача боарамг. цхьаьнзаш чIоагIа мух а хьекхаш ха хила тарлу. фегара температура бийсашка 12—17, дийнахьа 23—28 градус йовхал а йолаш. форда етта таьтIаш 2—3 баллаи хи температура 21 градус йовхали хила а тарлуш ха хургьа.

3-ча 4-ча августе вай республике гIолла кIеззиг-дукха моркаш а йолаш. йовчан а йоацаш, хьаьалостам боацаш, лаьгIо, гIаьхьача боарамга кхоачаш мух а хьекхаш ха хила мег. фегара температура бийсашка 12—17, дийнахьа 25—29 градус йовхал а йолаш.

МЕТЕОСТАНЦИ.

Зоб

Киса шортта сомаш Iов

Грознески горпищеторга № 100 йолча тика заведующи яв. Богданова хIамилг яккхаре чIоагIа говза саг я. Товар оазаш цунна тIаьхьарчаду шортта къаькат, цхьабакъда, цу къаьхата лаэркIа товар цхьа грамм совгIа оазаргдац. Цул совгIа товар сиха дIахоц алийта кеп а уттаваш, ийдаркочо дIадийза товар сиха тараза тIа кхосс цо. Цун дегардар кхыдар да. Тераз хале а доаеш миччо бесса яьккха а хIамилг яккха гIерт из. 24-ча июле цхьан ийдархочоа цо хьекийцача шекара килограммах 20 грамм, килограмм печенех 15 грамм, карамель яхача конфетий килограммах 10 грамм эшайир цо. Хьажал шо хьатецача товара шортта кьькат тIаьхьарчадарах, тараз хале дахарах цунна мел пайда боал. Иштта хIара доагIеча дийнахь эшадеш тараз уззаш бIаьш ийдархой дIаухийт цо. ХIаранеагар хьадоахар кепигаш мара деца е, дийнахь цун киса хьаIоваш дераш шортта сомаш да.

Грознерча № 3 йолча кафе цхьоалагIча ларека продавеца ма. Ширяевас цо чулеттача лареках ресторан яьй. Ай ларекаx ресторан мишта яьй аьнна хеталургда газет дешараьшта. Цу гIулакха башха специалист я из. Ресторана мьахак мара товар дIахецаргдолаш-м яц из. Хьажалаш цун из мишта вIаштIехьдоал.

24-ча июле цу ларека чура шийна эша товар эца дIечувахар цхьа ийдархо.

Хьаозал сона, продавец, конфеташ, печеньеш, кхьдолча товарий а цIераш яхар цо. Сиха хьажийцар нов. Ширяевас цIераш яьккха товараш.

— Мал ахча доагIа согара, — хаьттар ийдархочо.

— Ши соми 80 кепиги — лоаццa жоп делар продавеца.

— Ресторана мьахах йоххаш-м яц укх ларека чура хIамаш? — хетт ийдархочо.

— Товарах хьогара сов ахча дааккхадац, хьайна деза товар дIахьо, яхаш, цIий - кIай ца яуш къарлу нов. Ширяева. Ше 40 кепиг ахча сов даьккхалга хайна а дукха сагота хилазар из. Цу гIулакхага хьача саг а из, цудухьа хьаккхашта йоаккх цо хIамилг. Цул совгIа 40 грамм конфеташ эша а яьй цо. Ресторана мьахах ларека хIамаца йоттеш эшадеш тараз оазе йиш йоацилга кхетадемегаргда нов. Ширяевас. Хьожаргда вай цоа столовейн ресторанейн хулгалхоше фу оал.

А. ТОВСУЛТАНОВ,
РСФСР-а торговлеган товарий дикалга хьежача пачхьалкхан инспекци Нохч-ГIалгIай республиканска управлене начальника заместитель.

ТАХАНИ КХОАНЕИ ХУРГДА

2 АВГУСТ

В. И. Ленина цIерагIара культура Дворец. 19 сахьат даьлча педагогически дешарашта («Боккхий бараш бераш» яхача, чилла тIама заьлта - воашашта даьхьа). Цул тIехьагIа тематически кинофильмаш хьокхаргда.

С. М. Кирова цIерагIара культуран салоIен парк. 19 сахьат даьлча Зелени театра «Ленински тIахьенаша коммунисташ» яха тематически сайре хургья. Штански района художественни самодеятельноста концерт оттадергза. 18 сахьат даьлча кинолекторий — ленински дешараш. «Советски литературен искусствон дегIахьир» яхача темах лекци. 20 сахьат даьлча «Ленин» вахетташта тешане да» яха кинофестиваль. 10 а 18 а сахьат даьлча массови площадке — ловзараш, конкурсаш аттракционаш.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 12 сахьат даьлча эрсий живописца П. Е. Репина творчествах йола беседа. 17 сахьата 30 минута яьлча кинолекторий — «Ленин — из халкъ да».

Пролетбата цIерагIара культура ЦIа. 18 сахьата 30 минута яьлча кердача советска законодательствах йола лекци. 20 сахьат даьлча хагинхой салоIа сайре.

А. М. Горьке цIерагIара клуб. 18 сахьат даьлча коммунистически болхлой Дунен халкъашта юкъерча Совещане балха итогех йола лекци.

Н. К. Крупская цIерагIара культура Дворец. IуйрIийна 9 сахьат даьлча дезз машинаьхьахой Ергагасована Дения хетабь салоIам. Программе: духовой оркестра, художественни самодеятельноста концерташ, лога, халхараш, массови хургья, кинофильмаш хьокхаргда.

3 АВГУСТ

В. И. Ленина цIерагIара культура Дворец. 10 сахьат даьлча сакъердаме вIашагIкхетарий бераи клуба занятеш. Тема — «Цу дезой сийсе йоргьыйр». «Вай даьшей даь даьшей бераш ираз доацаш дакийта аьнна васвет даьл» яхача темах беседа. «Берригача дезалашна — Дворец» яха авоззччаша коллективни салоIара да. 18 сахьат даьлча кIиранийнахьара дешараш — «Империализмана духьала къовсам лоаттабо — Дунен юкъерча коммунистически болама декхар». Аьхкенара лекторий — тематически кинофильмаш хьокхаргда. 19 сахьати 30 минута яьлча «Современник» яхача эстради оркестра концерт.

С. М. Кирова цIерагIара культурен салоIен парк. Машинаьхьахой Ергагасовайн Дениа хетабь сакъердаш. 17 сахьат даьлча Зелени театре: «Советски авторий произведенешка юмори сатирен» яха концерт. 18 сахьат даьлча «Фуд из гипноз яхар» яхача темах опытий сайре. Сайре дIахьу пеихо - экспериментатора Э. Найдича. 18 сахьат даьлча кинолекторий — эстетически кхетам балара клуб. «Эрсий литература доккхал» яха лекци. 20 сахьат даьлча «Тха легаши кулганаш чьона. коммунизм» яхача темах кинофестиваль. 18 сахьат даьлча дешара павильоне шахматех ловзарий кхьаш. 17 сахьати 30 минути яьлча музыкальни эстрада, Грознески гарнизона тIемахой духовой оркестра концерт.

«Красный молот» завода культура ЦIа. 11 сахьат даьлча «Уйла а йай хьаела» яхача темах викторина. 17 сахьати 30 минути яьлча кинолекторий — «Малхбоале мехкашка гIолла путешестви».

Пролетбата цIерагIара культура ЦIа. 14 сахьат даьлча «Аьшка болата магистралаш» яха кинофильм хьокхаргда. 19 сахьат даьлча «Сиха дела цIерманашаш» яха беседа хургья библиотеке.

А. М. Горьке цIерагIара клуб. 18 сахьат даьлча аналекторий — «Ленинград — революце колыбель».

Н. К. Крупская цIерагIара культура Дворец. Машинаьхьахой Ергагасовейн Дения хетабь сакъердам.

ГАЬНА ДАРГДОАЦА ГIУЛАКХ

Укх шера 26-ча июле чIоагIа дикахетар хинна, йелаенна вар ЧИВ 62—19 номер йолча автобуса шофер нов. Газиев. Цунца къамаьл деш цхьаккха саг вацар, цхьабакъда ше-шийца велаш, дог гIоздаьнна вер из. Гаьнна шийй автобуса юстара а ваьнна летар шофер, автобуса юхевоаш вецар мах тIахувшабу посадочник нов. Салангиреев а. Шоай хоIема биса пассажираш кхотабенна автобуса мн1 кьуваш чугIертар Гудермес-Хасав-Юрт маршрутах лелача автобуса чу. Билеташ долаш а доацаш а бар автобуса тIахувшаш кхина пассажираш. Цигга кхетадир аз шофер дог гIоздаьнна хIанав. Посадочникаца барте а волаш, билет доацаш тIахейшача нахагара хIамилг яккха деганар шофер.

Автобус мелла йиза ше а дог Iебацар шоферан посадочникан. Билеташ доацаш дукхагIа ме хул хоазагIа хетар царна.

Да лийрхIар, аьлча къоал гучадаьнна вац тIара велар дIадаьлар шофера. ХIанз бий сейна хьаж юкъе шод а баь хьуиэ из. ФуннагIа даь а де гIийртача къоале лераш йоее гIерт. Цхьабакъда, цох хIама хилазар. Билет доацаш вугаш хинна шина пассажир гучаьаьлар. ТIаккха кхьача бесса лехкар цо ейиш, хувцелар оаз.

— Автобус дIагIоргьац, сайна хеттача хьисапе болх байтац сога, — яхаш лаьтть из диспетчерга. Из бакьде, цунна хеттача хьакале къоал чакхдалийтац. Цу гIулакха раьза воацача шофера пассажираш а шийна новкъостала царцагIа а баьха тхьйах минута соцаь лоаттайир дIаеха езаш хинна автобус.

Ше цхьаь-м вац шофер С. Газиев. Кхы новкъостий а ба цун цига. Царех ва пассажирашкара хьанийца ахча шийй киса Iочу а деппа, билет доацаш вигь пассажир ийца водаш хинна ЧИВ 62—63 йолча автобуса шофер Мадаров, аьх пассажирашна билет дIа ца душ ахча хьайца хиина ЧИВ 34—51 йолча автобуса шофер Осмаев. Цу дийнахь тIоздаьнна хинна дегаш дукха минуташ яьяаьь маьлхара дахар цар.

Гаьна даргдоаца юрча гIулакх да цар караяьлар. Из хIама кхетадича тIаьхьа да.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина тIитта, 11 (3-гIа этаж.) Телефонаш: редактора—3-44-08; редактора воал.—3-38-11; бIехточа из секретара—3-34-38; партийни вахарех, культуран, промышленностан отделий—3-42-30; кехат йоахаш йолча писемий отделий—3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-08; зам. редактора—3-38-11; ответственного секретаря—3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательствен типографи. Революце проспект, 7-84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7-84.

СФ05157. Заказ № 3247.